

I. N. J.

De

IMPETRATIONE
OFFICIORUM

PER

MATRIMONIUM,

Vulgò:

PROMOTIONE PER MATRIMONIUM,
Moderante

D. N. HENRICO *Sindten* /

Jcto, Sereniss. Duc. Palat. Solisbac.

nec non Inclyt. Reip. Noric. Consiliar.

ac Universitatis Altdorfinæ Pandect.

Prof. Publ.

PATRONO ac HOSPITE suo multum suspiciendo,

d. 26. Septembr.

ANNO ÆRÆ CHRISTIANÆ MDCLXXXIIX.

publicè disputabit

JOH. FRIDERICUS *Bödel* / Gotha-Thur.

ALTDORFI

Typis Johannis Henrici Schönnerstædt.

a. L'XIX. 21.

Coll. diss. A
9, 21

L. N. J.
23

IMPERIALE
OFFICINUM

PER
MATRIMONIUM

Vulgo:

PROMOTIONE PER MATRIMONIUM
Mortuorum

DR. HENRICO GUNDELIO

Acto, seu in Palat. Schisbach

non in hunc, Noni, Constat

ac Universitate, hinc, hinc

Prof. Publ.

PATRONO ac Hospiti suo maxime

et de

ANNO MDCCLXXII

Publ. hinc

Jon. Fridericus Schickel, Gons. Finis

Handwritten notes

2

AUSPICE TRIUNO.

Proœmium.

SUMMARI A.

Num. 1. & seqq. Dehortatio ab immoderata & inordinata honorum munerumq; publicorum pretensione, deducta ex dicto Syracidis cap. 7. v. 4. ejusque explicatio. 4. & seqq. Monitum de arcendis ab officiis publicis & clavis Reip. opificibus, itidem ex laudat. Eccl. verb. c. 38. v. 37. probatum. 6 & seqq. Modesta dignitatum officiorumque petitio personarum habilium minimè est prohibita. 8. Hinc licitus quondam apud Romanos Candidatorum fuit Ambitus. 9. Sed, crescente indies indieque ejus abusu, ac irreperente pecuniarum divisione suffragiorumque emtione, idem populo Romano valdè redditus fuit exosus. 10. Recensentur variz de Ambitu coercendo late L. L. quarum postrema fuit L. Julia. 11. & seqq. Rejicitur eorum judicium, qui in modernis Regnis nullum hujus Legis amplius esse usum censent. Aliud suadet hodiernum invalescens in variis provinciis honorum munerumque venditio. 14. Inter quas Gallia potissimum malè audire dicitur. 15. Contra dissentientes hæc nundinatio reprobatur, adjectis magnorum Virorum judiciis. 16. Inter infinita Ambitus genera eminet uxorius, cum per nuptias quis ad munera publica & honores adspirat, eosque ambit. 17. & seqq. ad cujus thematis tractationem transitur instituitur cum invocatione Nominis divini & captatione Benevolentiz.

Sapientissimus Syracides, quemadmodum in aureo suo, 1. quem sacro ob id Codici insertum reperimus, libro multa proponit, quæ bene vivendi normam præscribunt; ita quoque singularis prudentiæ specimen in eo edidit, quod inordinatum officiorum appetitum cap. 7. vers. 4. & seqq. hisce secundum versionem vulgatam dissuadeat verbis: Noli quærere ab homine ducatum, nec à rege cathedram honoris, &c. Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciè Potentis & ponas scandalum in agilitate tua. Ubi quidè Lucas Osiand, Francisc. Jun. aliiq; verba paulò aliter reddunt, versio tamen, in Ecclesiis Evangelicis probata, sensum hunc in modum exprimit: Dringe dich nicht in Nempter für Gott / und ringe nicht nach Gewalt beym Könige / &c. Laß dich nicht verlangen Richter zu seyn / dann durch dein Vermö-

- Vermögen wirst du nicht alles zu recht bringen/du mögtest dich entsetzen
2. für einem Gewaltigen/und das Recht mit schanden fallen lassen. *Optimò hęc suasu duo præcipue dehortationis suæ completitur membra: Rerum sc. gerendarum difficultatem, & Potentiorum, cum quibus res est, vim atq; auctoritatem. Utrumq; tanti momenti esse dicit prudentissimus Vir, ut aliquem ab officio Judicis deterriere, atque monstrare queat, illud non tam expetendum, quam potius, ubi alicui commissum fuerit, cum formidine suscipiendum esse.*
 3. *Legitima proinde à Deo vocatio expectanda, nec vitæ ratio præcipitanda est, quod fit, dum quis se ingerit & obtrudit officiis. Quapropter & Judæi, quæ de Rabbinate ambitione evitandâ inculcant, monita, de cujusvis dignitatis ambitione interpretantur, sicque quod apud eos Schemajah dixerat: Dilige opus & odio habe Rabbinate, & non sis familiaris nimium cum Potentioribus, ad quodvis dignitatis & regiminis publici desiderium extendunt, ut demonstrat ex traditis Joh. Selden. de Synedr. lib. 2. c. 9. Dn. Zigler in Dicast. concl. 4. §. 2. Sed enim verò non hodiè solùm sanū hoc consilium negligi, nec heri aut nudius tertius, sed jam ab antiquissimis temporibus neglectum esse, quis sanæ mentis negabit? Varii siquidem & infiniti penè officia, honores, dignitatesve consequendi, ac indignos quoque promovendi non modernâ duntaxat, sed & antiquiori etate sunt, fueruntq; recepti ac inventi modi, ut & apud Hebræos legem de pigmentariis, pictoribus, fusoribus, architectis, fabris & sigulis ad tribunalia non promovendis extitisse observaverit Mediolanensium celeberrimus Jctus Andr. Alciat. ad l. 207. ff. de V. S. n. 19. cujus probationem ex sequentibus Ecclesiast. c. 38. v. 37. & seqq. petit verbis: Super sellam judicis non sedebunt, & testamentum judicis non intelligent, neque palàm facient disciplinam & judicium. Licet verò hunc textum oratorie magis conceptum, atque, si de judicio arcendis opificibus intelligi deberet, doctrinæ Talmudicæ adversissimum esse doceat Joh. Selden. de Synedr. lib. 2. cap. 9. ex eoque Zigler. d. tract. concl. 1. §. 21. Attamen hoc, si Alciato credimus, ex dicta Hebræorum lege perinde, ac ex communi sensu, sat abunde constat, quod opifices sæpius ambient & affectent judicis munus, officia ac dignitates, eque ut alii inhabiles & incapaces, quibus*
 6. *tamen plane impares sunt. Habiles equidem Magistratûs, Consiliariû, aut aliud quoddam functionis publicæ officium appetere posse, ipso Apostolo teste constat, qui 1. Tim. 3. v. 1. Si quis, inquit, Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, quibus, officio seculari pariter ac Episcopatu congruentibus verbis non peccare eum inuit, qui propter dona sibi divinitus concessa, ut inserviat Deo, modestè suam Ecclesiæ aut Reip. offert operam, etsi condignâ nondum instructus sit experientiâ, modò divinò nixus auxiliò decenter hoc faciat, dum inspectis donis naturæ & gratiis sibi à Deo collatis, scientiæ, prudentiæ*

dentie

dentia aliisve, quibus præ aliis, ut patriæ inserviat, instructus est, sed dignum æstimat, Als wann ein Lands-Kind seinen Fürsten und Herrn / oder seiner Obrigkeit seine Dienste anbietet / weil Er nunmehr bey Jahren seine Studia ziemlich weit gebracht / sich hin und wieder in Ampts- oder Regiments-Geschäften geübet / und seinen Vaterlande vor andern zu dienen verbunden sey / welche Begierde Ihm seine Dienste anzubieten treibe. *vid. præ cæteris Joh. Koppen. observ. 136. n. 3. atque cum multis allegatis Myler. ab Ehrenbach. in Hyparcholog. c. 7. §. 7. ubi conatum hunc summe laudandum esse dicit, juxta antiquum veriverbium: Magistratus Virum ostendit. Neque hæc petitio vocationi contrariatur. Liberum quippe & integrum censendi judicium illis, qui vocationem & electionem habent, relinquitur, an dignus & aptus officio quis sit, nec ne. Imò antiqui prudentes in Reip. administratione hoc ambitionis genus, ut modestè Magistratus à civibus peteretur, omninò necessarium esse putarunt, vel unico Tacit. teste. l. 15. Annal. c. 20. quam in rem Juvenibus, aliisque, qui ad summos honores adspirare cœperunt, togâ candidâ circummeundi, singulorum animos captandi, operam suam Reipublicæ offerendi, sicq; dignitatis & officii gratia populum ambiendi, ejusque se judicio submittendi, licentiam permiserunt. Sueton. in August. c. 56. At postquam inter illas petitionis rationes, quas ex Cicer. de Consul. prolixâ serie recenset Anton. Matth. de Crim. ad tit. de Amb. c. 1. n. 2. seqq. & quibus comparari oportebat populi studia, divisio quoque pecuniarum & suffragiorum emtio sensim sensimque invalesceret, tantaque esset plerisque honorum cupiditas, ut (verba sunt Varron. de Vit. Pop. Rom.) vel cœlum ruere, dummodo Magistratum adipiscerentur, exoptarent, non potuit non laudatum Ambitum, quem popularem subinde Cicero nominat, infamis ac legum severitate notatus excipere, sicque evidentissimum Ambitus in licitum & illicitum oriri discrimen. Quid? quod sub posteriori significatu omnis fermè deinceps honorum prensatio denotari cœpit. Neque odium saltem unius cujusque boni viri incurrerunt criminis hujus, quod inter publica postmodum ob frequentiam ejus recenseri meruit, rei, sed peculiaribus quoq; subjecti sunt pœnis, quem in finem L. Petiliam, Pinnariam, Calphurniam, Fabiam, Tulliam, Pompejam, Liciniam, Ebutiam, Cinciam aliasque latas esse, testes sunt Hotman. & Paul. Manut. in Libr. de LL. Rom. Omnium postrema est Julia, seu à Julio Cæsare, seu ab Octavio Augusto lata, (utrumque enim de Ambitu coërcendo sollicitum fuisse legimus,) quæ deportationis quoque pœnâ hoc delictum coërceri voluit, ut l. un. C. de Ambit. innuit. Quantumvis autem in Imperiis ac regnis diversis hodiè doctrinæ hujus de*

11. Ambitu nullus propemodum videatur usus: tantum tamen abest, ut omni modo-
 12. dam L. Jul. abrogationem affirmare quis ausit, ut potius severam in delin-
 quentes animadversionem hodiernum optare necessum habeat. Certè quod
 Harpprecht ad §. 11. J. de P. J. n. 4. itemque Brunnem. in Proc. In-
 quil. c. 9. n. 88. Ambitum extra pœnam habeant, non tam approbatio-
 nem hujus criminis innuit, quàm perversam illam seculi nostri tolerantiam dolet
 13. ac detestatur. Nam & moderni nostri seculi ea est depravata indoles, ut licet
 non per Principes, per eorundem tamen Ministros & Officiales Aulicos varii ad
 14. officia & dignitates perveniendi irrepserint modi. Gallia est, quæ inter alios
 depravatos mores nundinationem quoque officiorum primùm recepit, ad eò
 ut per pauci, imò ferè nulli in universa Galliâ inveniuntur Officiales, etiâ Juris-
 dictionem habentes, qui non presenti pecunia officium sint mercati. Limn. in
 Regn. Gall. lib. 2. c. 9. fol. 617. seqq. Et licet, quod Historiarum te-
 stantur monumenta, Autor hujus nundinationis irreconciliabile unius cu-
 jusque incurrerit odium, illa ipsa tamen non in Galliâ solum invaluit, sed in
 15. alias quoque sensim sensimque irrepsit provincias. Imò non desunt, qui hanc
 venditionem pro licitâ habent, eumque in finem varia à Myler. ab Ehren-
 bach. cit. Tract. c. 7. §. 23. & seqq. adducunt argumenta; Sed ipsam meritò
 increpat Bodin. Polit. lib. 6. c. 2. p. m. 1018. Quoniam, inquit, tam
 foeda tamq; perniciosa est ea mercatura, ut nulla turpior excogitari
 possit. Conf. Illustris DN. à Seckendorff in Christen-
 Staat lib. 2. c. 12. §. 6. quibus Claudiani quoque, argutissimè hanc in rem canentis Poëta,
 apprimè convenit judicium, quando ait:

Cumq; suo demens expellitur Ambitus auro,
 Non dominantur opes, non corrumpentia sensus
 Dona valent, emitur sola virtute potestas.

16. Sed quid de his plura? Presto sunt alia infinita Ambitus genera, quæ nec comē-
 morare hic omnes, nedū dilucidius exponere brevitatis studium admittit. Illud
 saltem adjiciendum, quod, inter hodiernos ad Officia adspirandi & emergendi
 modos, is quoq; Ambitus non ultimum meruerit locum, quē Uxorium nomi-
 nare possumus cum Tac. lib. 1. Ann. c. 7. b. e. quo quis nuptias hujus vel illius
 Ministri vel Patroni Viduæ, Filiæ, Sorori, Neptæ, Cognatæve pollicetur,
 sicque per Casum, ut vulgò loquimur, Genitivū Munera publica & Honores
 ambit. Diu circumspicienti mihi, quid de hâc PROMOTIONIS ratione sentien-
 dum & an ad licitos an illicitos emergendi modos referenda sit, tandem pla-
 cuit, eandem pagellis aliquot, in DISSERTATIONIS ACADEMICÆ (ubi usum
 non negligendum ab abusu aliàs in omnibus pernicioso discernemus) formam
 redactis, includere, publicæque ventilationi ac placido Eruditorum exa-
 minis

mini

mini exercitii gratia exponere. Scilicet, ut per aliquot jam retrò annorum ^{17.}
 statium Studiorum peractorum rationem reddere, atque specimen illis offerre
 possem, quorum gratia & benignitate plusquam Paternâ hucusque Themidi
 litare mihi contigit, vel maxime Thema hoc DE PROMOTIONE AD OFFICIA
 PER MATRIMONIUM, elegi, quod suâ, ut opinor, nec destituatur jucunditate,
 nec utilitate. Faxit divinum, quod in re tam arduâ seriò imploro, Numen, ut ^{18.}
 Conatûs hi cedant feliciter, vergantque in sui ipsius gloriam, Parentis hono-
 ratissimi gaudium, proximi commodum, meamque salutem. Tu vero, B. L. ^{19.}
 hasce Studiorum meorum primitias æquo tuo judica judicio, & si in re, haec
 nus minùs succinctè explicatâ, non omnia acu ubiq; tetigisse, aut alicubi erras-
 se visus fuero, veniam haud gravatim concede. Ego labore hoc ritè defun-
 ctum me opinabor, si vel intentionem meam iis, quibus non modò non referen-
 das, sed ne cogitandas quidem gratias reddere unquam potero, viderim proba-
 tam, memor illius, quod in arduis vel voluisse magni semper fuerit
 æstimatum. Quod igitur felix faustumque SS. Trinitas esse ju-
 beat, esto

CAP. I.

De

Generalibus præcognitis ad rubricæ
explicationem pertinentibus.

SUMMARIÆ.

§. 1. Ad exemplum l. 1. ff. de J. & J. origo, denotatio & explicatio vocum, in ru-
 brica præpositarum, præmittitur. §. 2. Impetrationis derivatio & quomodo differat à mereri
 verbum impetrare §. 3. Promotionis vox unde deducta, variæ acceptiones verbi promo-
 vere, quomodo h. l. sumatur, & quid per promotionem juxta vulgum intelligamus. §. 4.
 Etymologia. Homonymia & Synonymia verbi officii ejusdemque varii significatus non-
 solum ex Jur. Civ. §. 5. Sed etiam ex J. Can. ubi quotupliciter sumatur, quomodo à Digni-
 tate & Personatu differat, & quo sensu pertineat ad hunc tractatum. §. 6. Matrimonii ver-
 bum facta remissione ad Scriptores ejus materiæ proprios paucis attingitur, ejusdemque
 potissimz, quas Jus Civile, Can. Mores, atque Jus Feud. subministrant, divisiones sub-
 jiciuntur. §. 7. Nefariæ incestæ ac inutiles Nuptiæ huc non pertinent, nec simulatæ,
 quandoque tamen putativæ, quorum insigne exemplum ex Thuan. lib. 26. Histor. &
 Coras. adjicitur, alia refert Mornac.

§. 1. **Q**uæ Ulpianus in l. 1. pr. ff. de J. & J. optimè præmittit,
 quod Juri operâ daturum prius nosse oporteat unde nomen Juris
 descen-

descendat, itemque quid sit : Eadem si certò quoq; respectu huc applicemus, dicamusque, ad Dissertationis nostræ intellectum feliciorum omninò prius requiri notitiam, quid intelligamus per *Impetrationem* sive *Promotionem*, per *Officium* & per *Matrimonium*, malè nos haud acturos persuasi sumus.

§.2. Et *Impetrationis* quidem vocabulum à verbo *impetrare*, hoc verò iterum à *patrare* deductum esse, nemo, qui vel primis, ut ita dicamus, labris latinæ linguæ rudimenta gustavit, inficiabitur. Sumitur verò verbum *impetrare* & quidem propriè, ut vult *Fab. in Lex. hoc verb. pro perficere*. Hinc *Plaut. Pœn. Act. 5. Scen. 2. Incipere multò est, quàm impetrare, facilius*, ubi vid. *Taubman*. Postea hoc verbum ad auspicia translatum est, ut auspices *impetrare* dicantur, cum feliciter inveniunt, ac obtinent, quod sortitione suâ quaesiverunt. Qua translatione factâ tandem communiter usurpari coepit pro *obtinere, consequi, adipisci, acquirere*, German. *erlangen / erhalten*. Aliquando quidem *impetrare* & *mereri* pro synonymis habentur, atque conjunguntur, sed *impetrare* generalius est, cum impetremus quoque aliquid ex gratiâ vel solis precibus; at *mereri* sit dignum esse, & per modum Justitiæ aliquid consequi, German. *erwerben*. Vid. *Martin. Lex. Philol. verb. impetro*. Rectius proinde generali *Impetrationis* verbò in rubricâ usi sumus.

§.3. *Promotionis* verò verbum à *promovere*, quod itidem compositum est ex *pro* & *moveo* deductum esse, nemo iterum, qui vel levi saltem Latinæ linguæ notitia instructus est, ignorabit. Conf. *Fab. in Lex. verb. moveo*. Et quamvis non desint variæ hujus vocis, tum genuinæ, tum spuria significationes; Nos tamen potissimas saltem in præsentibus sumus evoluturi. (1.) Igitur *promovere* significat idem, ac *producere, protrahere, & quasi in interiorem locum movere*. *Terent. in Andr. quantum huic promoveo nuptias* i. e. *produce, protraho*. (2.) denotat idem, quod *extendere, amplificare*. *Quint. lib. 2. Cornua aciei utrinque promovere, it. promovere mœnia, Sueton. in Nerone cap. 16.* (3.) idem est ac *proficere*, v. g. *ap. Terent. in Hec. Abibo hinc præsens, quando promoveo parum, it. Gell. lib. 5. Noct. Att. c. 10. Cum in studio facundie abundè promovisset, &c.* (4) Denique idem denotat ac *ad dignitatem promovere, evehere*, German. *befördern / erheben*. Hinc *promovere quem in ampliorem gradum, Sueton. in Othon. cap. 1. vid. Fab. cit. loc. Martin. Lex. Philolog. verb. promoveo*. Et hæc posterior significatio nostro

stro

stro instituto convenit, unde per promotionem nihil aliud intelligi volumus, quàm provectionem & evectionem ad officium, German. Beförderung. Quia tamen hoc substantivum, quantum equidem scimus, apud probatos & clasficos Autores non occurrit, meritò voculam impetrationis, quâ Cic. utitur, surrogavimus, atque promotionis verbum in vulgari adjecimus significatione, ad ductum Reyber. qui in *Thesaur. Lat. lingu.* hoc verbum promotionis vulgò idem, ac evectionem ad officium aliquod esse, dicit.

§. 4. *Officii* vox à variis variè derivatur, dum quidam deducunt exinde, quod pro fit multis, officiat nemini; Quidam ab opus & facio, ut ita officium per Syncopen vocetur quasi *opificium*. Voss. in *Lex. Etymol. verb. officina*. Quidam denique ab efficiendo, quod scil. unicuique pro conditione personæ suæ facere incumbat. Sic, quomodo debeamus omnes esse in officio, eleganter tractat Cic. *libr. 3. Offic.* Sic porrò *officium pietatis* dicitur in *l. 2. de inoffic. Test.* quod à Parentibus in liberos proficisci debet, atque jus dicentis sive Magistratûs officium latè patere dicitur in *l. 1. ff. de Jurisdic.* hancque posteriorem sententiam non solum *Donat.* sed etiam cum aliis probat *Brissou. de V. S. lib. 13. verb. officium*. Atq; ab hoc vocabulo apud mediæ & infimæ ætatis Scriptores plurima, licet satis barbara, vocabula deducuntur, de quibus vid. *Car. du Fresne in Gloss. ad Script. med. & infim. Latin. verb. officium*. Accipitur autem *officium* aliquando (1.) pro eò, quod voluntariè (seu liberaliter fit, ut in *l. 1. §. ult. mandat.* indeque *beneficium* designat, quod amicis exhibemus, & quod homo homini præstat, *l. 7. ff. de serv. export.* quò sensu nemini officium suum damnosum esse debet, per *l. 7. ff. test. quemadm. aper.* Frequentius (2) & magis propriè *officium* sumitur pro eò, quod unusquisque pro suâ conditione vel obligatione, cum publicâ, tum privatâ facere tenetur. Et in hòc sensu iterum accipitur (3.) vel *generaliter* pro omni ministeriò, in qua significatione etiam artificium complectitur, teste *Barbos. in Tr. de Appell. verb. Jur. signif. verb. officium. n. 2.* Ita dicitur officium habere *Advocatus c. 2. de post. Procurator, Notarius, in c. 11. de heret. in VI. coquus in clem. 2. de cens. tabernarius & mace'llarius in clem. 1. de vit. & honest. cler. custos arcis vel portarum, vid. post Petr. de Anch. ad c. 1. de consuet. in VI. Philipp. Dec. ad rubr. de offic. & pot. Jud. del. apparitores l. 1. C. de appar. Procons. nec non officiales & ministri*

B

Magi-

Magistratum, per l. 6. §. ne tenuis. 5. ff. de offic. Praef. l. 74. §. 1. ff. de evict. vel (4.) specialiter pro munere, & administratione muneris, sive conjuncta sit cum dignitate, sive non, unde in l. 239. §. 3. de V. S. munus publicum dicitur esse officium hominis, ex quo commodum ad singulos universosq; cives, remque eorum imperio Magistratus extraordinarium pervenit, quam descriptionem Pomponii eleganter declarat & illustrat *Wissenb. ad tit. de V. S. disp. 45. tb. 4.* Et in hoc sensu munus sive officium publicum dicitur non solum id, quod in administratione Reip. tantum consistit, & juxta l. 14. §. 1. ff. de mun. & hon. in privatum usum non cadit, ut sunt: *Magistratus*, & id genus aliarum functiones; Verum etiam quod propter privatam utilitatem est introductum per d. l. 239. §. 3. de V. S. Tandem (5) ex eadem ratione beneficium Ecclesiasticum denotat, quia omnia sub se continet ministeria, ad quae illa obtinens, sive gerens adstrictus, vel deputatus est, vid. cap. 1. de consuet. in VI. ibique adducta ratio: *cum unum officium vix dignè Sc. Gonzalez. ad reg. 8. Lancel. Barbos. ad tit. de offic. & potest. jud. deleg. in rubr. atq; Gonz. Tellez. ad c. 2. de off. jud.* Hinc est, quod *Barbos. de Appell. verb. Jur. signif. verb. officium, n. 1.* officiorum appellatione contineri dicat tam beneficia Ecclesiastica, quam alia munera secularia, non solum publica, sed & privata, licet sint vilia & infima, quia sub appellatione officiorum comprehenduntur omnia ministeria, ad quae illa obtinens sive gerens adstrictus est.

§. 5. In specie vero quoad *Jus Canon.* officium significat illud beneficium Ecclesiasticum, quod à dignitate & personatu separatur. *Beneficium Ecclesiasticum* describitur, quod sit jus perpetuum ad percipiendos redditus Ecclesiasticos, ratione spiritualis officii, personae Ecclesiasticae, autoritate Ecclesiae collatum. vid. *Engel. in Colleg. Jur. Canon. tit. de praeb. & dign. n. 1.* Aliis quidem verbis, eodem tamen sensu, beneficium Ecclesiasticum definit, eamq; definitionem ulterius illustrat *Gonzal. Tellez. ad c. 1. X. de praeb. & dign. n. 13.* In eo verò tria distinguenda veniunt: Primum est ipsum officium, sive functio Ecclesiastica, quae tamen non tam est beneficium, quam causa beneficii, siquidem beneficium datur propter officium, per c. fin. de rescript. in VI. Alterum est *Jus percipiendi fructus* ex bonis Ecclesiasticis propter functionem istam spirituales. Aequum namque est, ut altari inserviens de altari etiam vivat, per c. 16. X. de praeb. Tertium deniq; sunt *fructus percipiendi* ex bonis Ecclesiasticis, qui olim erant divisi in 4. portiones. vid. *Less. de Just. & J. c. 34. dub. 1. n. 1. & 2.* Inter varias autem beneficii divi-

visio-

visiones & hæc occurrit, quod aliud dicatur habere annexam dignitatem, aliud personatum, aliud officium. *Dignitas* est præcedentia cum jurisdictione vel præeminentiâ, seu administratio rerum Ecclesiasticarum cum imperio, qualem habent Episcopi, Prælati, Abbates, Præpositi, Decani, &c. *Personatus* est præcedentia sine jurisdictione, quam habere censetur Senior in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, vel alius, qui locum magis honorificum in choro aut processionibus obtinet. *Officium* deniq; dicitur administratio sine præcedentiâ speciali aut jurisdictione, qualem administrationem habent Sacristæ, Custodes, Thesaurarii. Vid. de hac differentiâ & ambiguitate dignitatis *Barbos. ad rubr. X. de præb. § dign. n. pen. § ult. Francisc. Duaren. lib. 2. de Sacr. Eccl. Minist. c. 6. Card. Tusch. Concl. Pract. lit. D. concl. 419. § lit. O. concl. 92. Vallens. ad tit. X. de præb. § dign. §. 2. n. 4. seqq.* Atenim verò quantumvis tria hæc: *Dignitas, Personatus* & *Officium* Jure Canonum ita subindè distinguantur, usq; adeò tamen perpetuù hoc non est, quo minus eodem jure interdum pro unò eòdemq; accipiantur, quod imprimis testatur *c. cum accessissent. 8. X. de constit.* ut proinde rectius & tutius sit, monentibus Canonistis, consuetudinem cuiusq; Ecclesiæ & loci quoad vim istorum nominum inspicere. *Vid. Vallens. cit. loc. n. 7.* Quatenus autem hæc officiorum significatio ad rem nostram faciat, *seqq. Capit.* docebit tractatio, præsertim cum non secundum secularia saltem & digniora, sed etiam secundum alia, & Ecclesiastica quoq; munera, non quidem ex ductu *Juris Canon.* quippe quod ne Clericis quidem minorum Ordinum matrimonium contrahere permittit, alias Statui Clericali renunciasse censentur, & omnibus beneficiis Ecclesiasticis privantur, per *c. 1. X. de Cler. conjug. Sanchez. de Matrim. lib. 7. disp. 28. § 42.* prout *infra* prolixius explicabimus, sed ad normam potius *Juris Ecclesiastici Protestantium, Promotionem per Matrimonium* examinaturi simus.

§. 6. Restat, ut de *Matrimonio* pauca adjiciamus. Quia verò denominatio *Matrimonii*, ipsius differentia à *Nuptiis*, ac definitio tam obvia est, ut ne quidem Dupondii *Juris* harum rerum ignorantiam allegare possint; Ideò hæc omnia, æquè ac divisiones *Matrimonii*, brevitatis gratia omittimus, atq; *B. L.* ad Scriptores hujus materiæ proprios, interque eos *Didac. Covarruv. Sanchez. de Matrim. l. 2. disp. 1. § seqq.* aliosq; infinitos, de quibus postea, remittimus, hoc solum adjicientes, quod aliter dividatur *matrimonium de Jure Civili*, aliter *de Jure Canon.* aliter *Moribus*, aliter verò *de Jure Feudali.* Et quidem

de Jure Civili in Nuptias primas & secundas, de quib. vid. tot. tit. C. de sec. nupt. Scip. Gent. atq; Arnold. Rath. in tract. de sec. nupt. De Jure Canon. juxta Glossam in c. ult. caus. 28. q. 1. in matrimonium ratum, legitimum, & ratum & legitimum simul. *Ratum* dicitur, quod neglectis juris solennitatibus, ad nuptias requisitis, solò affectu maritali contrahitur, quale jure Decretalium est matrimonium clandestinum inter fideles, quod tamen post Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 1. nullum est. *Legitimum* quod secundum LL. vel Provinciæ mores contrahitur, cujusmodi est matrimonium infidelium, quod non est ratum, seu firmum ac indissolubile. *Ratum* deniq; & *legitimum* simul vocatur, quod inter fideles secundum leges & patriæ mores contrahitur. Hæcque distinctio-
 ne Canonistæ potissimum utuntur in divortiorum materiâ, ita quidem, ut posterius, si consummatum fuerit, non aliter dissolvi possit quoad vinculum, quam per mortem alterius conjugis, juxta præceptum juris divini; *Quos Deus conjunxit, homo non separet*, quod exponit Innocent. in c. 8. §. de divort. Prius verò *ratum* sc. *sed non consummatum* inter fideles dissolvatur per solennem religionis ingressum, etiam repugnante altero conjugum factum, vid. c. 16. §. de sponsal. & Concil. Trid. sess. 24. can. 6. ubi vid. Barbos. n. 9. qui cum Hutard. etiam pro ratô, ratione divortii, habet illud, quod coram Parochô & testibus, copulâ tamen carnali non intercedente contractum est. Moribus quomodo ulterius dividatur matrimonium ex Comment. ff. ad tit. de rit. nupt. & Scriptoribus hujus materiæ propriis, Cypræ. Gentil. Havemann. Kizel. Kling. Harpprecht ad Instit. aliisque liquet. Denique de Jur. Feud. superaddita est divisio matrimonii in simplex & ad Morganaticam contractum, de quò posteriori vid. 2. Feud. 29. ibiq; Bitsch. in not. Dn. Struv. in Synt. Feud. c. 9. ac Dn. Lincf. *Hospes meus plurimum suspiciendus*, in Dissert. speciali de Matrimonio lege Salicâ contractô.

§. 7. Dantur præterea adhuc aliæ species matrimonii, præprimis *illiciti*, quales sunt *incestæ*, *nefarie* ac *inutiles nuptiæ*, de quibus vid. Koppen. lib. 1. observ. 37. & seq. Verùm cum hæc potius pœnam mereantur, quàm favorem, à censu nostræ Tractationis haud immeritò excludimus. Dantur etiam *simulatæ nuptiæ*, cum tacitè aliud agitur, expressè aliud simulatur, quæ in l. 30. ff. de R. N. pro nullis habentur. Simulatio enim quodvis negotium nullum facit, quia consensus planè abest per. l. 6. C. si cert. pet. §. l. 54. de O. & A. cui Juris Civ. dispositioni suffragatur Innocent. III. Pontif. in c. 26. §. de sponsal. & matr. ubi etiam in casu planè singulari, quo quis mulierem ad concubitum aliter induce-

duce.

ducere non potuit, nisi desponsaret, sine ulla solennitate sequentibus usus est verbis: *Te Johannes desponsat*; cum tamen Johannes non vocaretur, & postmodum mulierem cognovit, ex hoc factò conjugium judicari haud posse, statuit. Exagitat quidem hoc responsum Pontificis *Bezain tract. de repud. ac divort.* qui pluribus demonstrare conatur argumentis, sponsalia fuisse rata ac firma, insimulque impostorem ad ea, quæ promisit, servanda cogendum. Rectius tamen *Alberic. Gent. lib. 2. de Nupt. ac Cypræ. de Sponsal.* Pontificis sententiam verissimam esse docent, quod sc. impostor non sit cogendus ad consummationem sponsaliorum, licet alioquin gravem incurrat animadversionem, quam sententiam quoque ex Theologis Evangelic. Eccles. probat *Gerhard. in loc. de Conjug. §. 121. Conf. Gonzal. Tellez. ad cit. c. 26.* qui tamen cum *Sot. Covarruv. Ledem.* aliisque tali in casu, quò quis fictè & simulatè contraxit, matrimonii consensum repetendum, ac verè interponendum esse statuit. An verò, ac quomodo *simulate nuptiæ*, perinde ac *putativæ*, ad nostram tractationem pertineant, inferiùs declarabimus. Sunt autem *nuptiæ putativæ*, quæ de factò celebratæ sunt, sed propter aliquod Juris impedimentum valere non possunt, dicunturque *putativæ*, ad veri matrimonii differentiam, quia figuram habent matrimonii & matrimonium creduntur, cum tamen verè non sint. vid. *Gonzal. Tellez. ad c. 2. §. qui fil. sint legit.* Ut verò matrimonium *putativum* dicatur, sequentia necessaria sunt. (1.) Ut contrahatur *bonâ fide*, saltem ab unò ex conjugibus, per *c. 14. §. qui fil. sint leg. atque l. 57. §. 1. de R. N.* quæ b. f. secundum Dd. in dubiò præsumitur, & quidem (2.) *publicè* in facie Ecclesiæ, ut agnoscatur impedimenti ignorantia & bona fides. Nam, si matrimonium clandestinè celebretur, præsumitur scientia impedimenti, insimulque matrimonium dolosè esse contractum, per *l. ult. ff. de rit. nupt.* ubi vid. *Brunnem. nec non ad d. l. 57. §. 1.* Singulare exemplum nuptiarum putativarum occurrit in consuetudine, quam Bertranda Rolsia, Artigatensis, in Diocèsi Regiensi Galliæ, cum Arnaldò Tilliò habuit, dum hic simulavit, se esse Martinum Guerram, Rolsiæ maritum, (qui patriâ relictâ per octo annos in castris abfuerat, cui Arnaldus Tillius tam similis fuit, ut non nisi exceptâ pedis longitudine ab eò diversus esset,) atque simulatione hâc Rolsiæ personâ ita potitus est, ut eam per triennium & eò amplius pro uxore familiari convictu habuerit, cum eâq; duos liberos, quorû alter mortuus, procreaverit. Tandem tamen Martinus ex Hispaniâ redux, pro verò Rolsiæ maritò agnitus, impostor verò Arnaldus Tillius ad suspendium damnatus est,

est, bonis ejus filia superstiti, ex Rolsiâ procreata, adjudicatis. Vid. *Jacob. Aug. Thuan. lib. 26. Histor. ad annum 1560. atque Arrest. Tholosan. in hac caus. matrimon. prolatum*, cujus argumentum & facti enarrationem annotationibus declaravit *Coras*. Alia exempla nuptiarum putativarum recenset *Mornac. ad. d. l. 57. de R. N.* Et hæc quoad generalia præcognita sufficiant.

CAP. II.

De

Promotionis per Matrimonium Justitiâ & Æquitate.

SUMMARIÆ.

§. 1. Transitus ad hoc caput. §. 2. Explicatio & divisio finium matrimonii in proprios & peregrinos, ex quibus potissimum Justitia & Æquitas hujus nostræ promotionis judicanda est. §. 3. Quid sint fines matrimonii peregrini, quotuplices sint, & ad quos pertineat promotio per matrimonium. §. 4. Principum connubia amplificandi Status ac territorii causa non improbantur. §. 5. Nec etiam, certâ ratione, quæ privatus, ut suum commodum promoveat, contrahit. §. 6. Distinguendi tamen sunt casus, quorum primus est: Si indignus per matrimonium officia ambit, qui reprobatur. §. 7. Alter est, si dignus quidem sit, sed itidem primario propter officia nuptias contrahit, qui rursus rejicitur, & additur, unde hæc intentio cognoscenda. §. 8. Tertius casus est, quando dignus, sed non nisi secundario ad munera & honores evehi intendit, ille probatur, & §. 9. ulterius argumentò à dote deductò comprobatur. §. 10. An permissa sit illa promotio, quæ non tam favorem, quàm onus contrahentis continet, quando scil. non aliter ad functionem admittitur, quàm ut hanc vel illam personam in matrimonium ducat? Ubi rationes pro negativâ. §. 11. Rationes pro affirmativâ, quæ probatur, proponuntur §. 12. In simulq; declarationes adjiciuntur.

§. 1. **P**Ræmissis generalioribus, nunc quoq; ad specialiores thematicis nostri tractationem accedimus; quæ, quando quidem eò unicè nititur fundamentò, ut sciamus, an licitum sit per matrimonia ad officia & honores contendere, nec ne? idcirco ante omnia *Justitiam & Æquitatem* hujus *Promotionis* evolvere, insimulque in *fines matrimonii* paulò altius inquirere, operæ pretium erit.

§. 2. Sunt autem *fines matrimonii* alii *proprii*, alii *peregrini*. Inter *propriis* iterum alius est *generalis & remotus*, alii vero sunt *speciales & proximi*; iiq; tum *principales*, tum *minus principales*, qui omnes ex causis, propter

propter quas conjugalis societas instituta est, satis colligi possunt. *Finis remotus* & *generalis* matrimonii est Dei gloria, quæ, ut omnium divinarum ordinationum, ita hujus etiam sanctissimæ ordinationis conjugalis finis ultimus & supremus rectè statuitur, ut demonstrat *Gerhard. de Conjug. §. 417. Fines proprii, & quidem principales*, qui cum ipsò statim conjugio nati, eidemque coævi sunt, consistunt in sobolis procreatione & educatione. Contrahentibus quippe matrimonium incumbit non solum dare substantiam & esse naturale homini, sed & rationale, & ea, quæ hominis sunt, ut ad virtutes & vitam civilem assuefiat. Ex hoc fine porro descendit familiarum propagatio, nec non Reip. & Ecclesiæ conservatio. Qui verò post lapsum Protoplastorum accessit, est mutuuum adjutorium, quod conjuges sibi invicem præstare debent, non solum in vitâ civili, in re familiari parandâ & augendâ, in liberis educandis, & adversis tolerandis, sed etiam in vitâ spirituali, in precibus sc. aliisque pietatis exercitiis; *Minus principalis* verò, aut accessorius est scortationis evitatio, & castitatis conservatio, juxta dictum. *Apost. 1. Cor. 7. v. 2. & 9. vid. Gerb. cit. loc. §. 418. seqq. Wesenbec. ad ff. de rit. Nupt. Mejer. in Coll. Arg. eod. tit. th. 26. & Henning. Arnif. de Jur. Connub. c. 6. sect. 8. n. 5. Conf. quoque l. 1. sol. matr. N. 22. in pr. l. 220. §. 3. de V. S. ibique Gædd. atque Dn. Thomas. Jurisprud. divin. lib. 3. c. 2. §. 62. & seqq.* ubi etiam, sepositâ revelatione, duplicem ob causam hominem ad appetendam conjunctionem ferri tradit, ut generetur soboles, & libido reprimatur, quibus conjugii finibus mutuuum adjutorium, tanquam secundarium, superaddit, illudq; iterum in *ordinarium & extraordinarium* distinguit, quorum posterius esse dicit, si v. g. paupertate prematur paterfamilias, ut servos & ancillas alere nequeat, tunc enim ob defectum societatis herilis, necesse erit, ut servi vices gerat maritus, ancillæ verò uxor.

§. 3. Qui extra fines jam relatos in matrimonio à contrahentibus intenduntur, meritò fines *peregrini* & *anomali* appellantur. Cum enim illi soli in sacro Codice pro finibus matrimonii genuinis habeantur, itemque, abstrahendo à revelatione, in societate conjugali respiciantur, ut ex *Gerb. & Thomas. c. l. deduximus*, per necessariam quoque consequentiam sequitur, quod reliqui fines omnes, quos quis cæterò quin in matrimonio sibi proposuit, pro *peregrinis & irregularibus* habendi sint. Unde quinã sint peregrini in genere, facili negotio cognoscere licet, quorum tamen duplex iterum apparet differentia. Quidam enim suâ naturâ boni sunt, i. e. qui per se verbo & præcepto Dei in ineundò conjugio lato minimè adversantur, aut hæcenus indifferen-

tes,

res, h. e. nisi accedat alia quædam ratio, neque boni neque mali in & per se nominandi, quales sunt: conjunctio familiarum, inimicorum reconciliatio, pacis confirmatio &c. Quidam verò in, per se, & suâ naturâ mali existunt, uti solus libidinis & voluptatis explendæ appetitus, item, ut alteri ægrè fiat, ut insidiæ occultæ ipsi struantur, aliique plures, eundem respicientes effectum. Jam, cum propositum, ut quis per matrimonium obtineat officia, dignitatesve, quæcunq; tandem sint, æquè ac acquisitio divitiarum inter proprios matrimonii fines referri ne utiquam possit, sequitur omninò, quod pertineat ad fines peregrinos adscititios, & irregulares, non quidem ad illos, qui per se, & suâ naturâ mali sunt, sed, si non ad bonos, ad minimum tamen ad indifferentes, perinde ut dotis causa præsertim pinguioris, & divitiarum amplissimarum acquisitio, de quib. infra §. 9. h. Cap. & seqq. uberius dicturi sumus. Confer. interim exemplum Caroli M. Francorum Regis, & postea Imperat. filiam suam *Immam* in manum Scribæ *Eginhardi* dantis, cum dote plurimâ cumq; innumeris aureis argenteisque donariis, ac pretiosis supellectilibus, quod recenset *Henric. Salmuth. in Resp. pro Matr. Princip. cum Virg. nob. fol. 77.*

§. 4. Fatemur equidem, discrimen quoad hunc finem peregrinum, acquirendi divitias, faciendum esse inter causam publicam & privatam. Principum enim connubia ex privatorum regulis semper æstimare, in signis profectò foret imprudentiæ, nescimus an impudentiæ. Nâ, cum Principum aliarumq; personarû illustrium ea non rarò soleat esse conditio, ut ex matrimoniis, moribus quandoq; suis minimè congruis, ingens Reip. suæ quærere munimentum, adeoq; propriam hâc in re felicitatem Reip. sæpius salutem postponere, ac Statui, non amori, inservire necessum habeant, hoc quoq; ipsis invidendum non erit, ut, publicum privato præferentes commodum, matrimonium ex ratione Statûs sui amplificandi contrahant. Elegans hanc in rem *Melandri Regis* ad Filium suum reperimus monitum, qui ap. *Barclaj. in Argen. c. 3. p. 1. Privatorum*, inquit, est eligere matrimonia ex amicitia affectu vel morum concordia; Nobis illa suavitas exuenda est. Regum enim fortuna est, ut nunc indignos & exosos per sanctissima fœdera sibi jungant, nunc omnium nexuum iura, omnisq; sanguinis charitatem in humana necessitas negligat, Charissimus esse solet, qui utilitate præcipuâ potentiam nostram alit; Et affinitates pulcerrimæ censentur, quæcunq; regnum stabiliunt. Et hoc quidem mediò Principes varias territoriis suis & olim adjece-
runt, & hodiè adjicere solent provincias; hæcque via est, quâ sæpius tran-

tran-

transitus fit ad imperium. Quod enim pro commodissimis, imperia regionesq; connectendi, instrumentis, pro modis, meliores fortunarum suarum aecessiones faciendi, sicque pro maximo Reip. commodo, plus simplici vice haectenus aestimata fuerint matrimonia Principum, ipsa variorum regnorum testatur experientia. *vid. Forstn. ad Tac. Annal. l. 1.* Exempla hanc in rem recenset *Myler. ab Ehrenbach in Gamolog. Pers. illustr. c. 4. sect. 1. n. 2. seqq.* ex quibus liquet, multas in Imperio Romano - Germanico reperiri Familias illustres, quæ status sui amplificandi causa matrimonium cum filiabus illustribus contraxerunt, cumque ipsis provincias ac dynastias latissimas acquisiverunt; quod sanè improbari nequaquam potest, modò matrimonium tale pro libero arbitrio proprioque instinctu Magnatum contrahatur. Secus est, si ad talia matrimonia Principes quasi adigantur & adstringantur, v. g. Si Princeps, vel Comes Imperii in bonis gentilitiis, aut juri Primogenituræ subjectis, suo ultimo elogio hanc conditionem adjiciat, ut filius aut successor uxorem ducat ex hac vel illa familia illustri, hacque deficiente primogenii successione eum privet; vel si Pater aut Agnatus illustris legato addat hanc conditionem, ut Titius Olympiam ducat, aut legato careat. Ejusmodi enim conditionibus in bonis gentilitiis, vel juri Primogenituræ subjectis (secus in bonis allodialibus) Principem minime gravari posse, neque ad implendum tale matrimonium teneri, omni caret dubio, quemadmodum eleganter rationibus pro & contra deduxit *Myler. ab Ehrenbach in Gamol. Pers. Illustr. cap. 4. sect. 2. n. 21. § 26.* ubi etiam plures spinosas quæstiones, Matrimonia ex ratione Status concernentes, pertractat, & satis accuratè decidit, quò plura lecturum remittimus.

§. 5. Sed enim verò licet à themate hòc Principum connubia lubentissimi excludamus, ea tamen, quæ de eorum matrimoniis, status ac territorii amplificandi causa, recensuimus, eò quam maxime collimant, ut innuant, finem hunc, quo quis salutem aut commodum suum per matrimonium promovere studet, ad peregrinos quidem, non autem malos, sed si non ad bonos, ad minimum tamen ad indifferentes non immeritò referri posse fines; nec peccare, aut abuti proinde conjugio eum, qui primarios in contrahendo principaliter intendit, secundariò verò, ut in simul ad officia promoveatur, hocq; modo meliorem sibi acquirat sustentationem: alioquin, si hæc intentio cum matrimonii honestate pugnaret, ne Principibus quidem matrimonia haectenus enarrata permessa essent. Nam & hi, si à Naturæ

C

& ra-

& rationis præscripto deflectant, vindictam divinam graviolem, quò gravius peccant, experiuntur. *Vid. cum Arnif. Habu. ad Wesenbec. de LL. n. 5. in fin.* Quod si autem, neglectis & sepositis finibus primariis, principaliter quis peregrinũ hunc, ut ad dignitates vel officia per matrimonium evehatur, sibi habet præfixum, tunc longè aliter sese rem habere, in apricò est. Quapropter, ut dilucidius hoc pateat, præter fines matrimonii, porrò erit distinguendum: *An quis ad officia publica per matrimonium primariò evehicuret, quibus tamen nequaquam dignus est; An verò eadem tunc affectet, quando ad illa subeunda est idoneus.*

§. 6. Hisce præmissis jam certi considerandi sunt casus, quorum primus est, *quando indignus per matrimonium ad munera & honores adspirat.* Ex duplici causâ casum hunc inhonestum & illicitum esse censemus, quia (1.) ad officia publica non datur accessus, nisi fiat per media ordinaria, quale matrimonium in hõc fine heterogeneo planè esse nequit, cum per matrimonium habilis reddi haud possit, qui cæteroquin idoneus est & ineptus, hinc quàm maximè matrimonio abutitur, perinde ut is, qui, neglectò fine propriò, per matrimonium divitias, hereditatem, aut aliud quoddam commodum quærit, qui abusus propterea (2.) duplicatur, quod, tanquam inhabilis, judicandi munus, aut aliud officium publicum ambiat. Sanè inhabilem ab omnibus muneribus removendum esse, quin & sponte suâ ab iis abstinere debere, ipsa ratio naturalis jubet, cum ab eo, per quod verisimiliter damnum dari possit, omninò sit abstinendum. Non potest autem non ingens & ad Principem, & ad totam Rempubl. redundare damnum, si incapaces & imperiti ad munera publica admoveantur, quibuscùm melius ageretur, si ad stivam vel caulam, quam ad aulam, ablegarentur. Is enim, qui ad officium, cui præest, planè capax non est, quomodo quæso ingruentia Reipubl. mala avertere, aut salutem ejus vel Principis promovere poterit, ut non potius omnes ejusdem actiones in evidentissimum Reipubl. damnum vergant? Dolendum ergò, quod, neglectis veris virtutibus, ac optimis prudentiæ, doctrinæ & pietatis testimoniis, minus idoneis, quos favor sanguinis aut affectus commendat, ac cæcâ opinione officiis administrandis dignos censet, conferri subinde videamus officia, qui ea tamen solùmmodo dedecorant, Justitiam negligunt, jura corrumpunt, pauperes opprimunt, potentioribus abutuntur, totamque Remp. miserè vexant, in quos depravatos mores & ineptos officiales, cum *Ames. de Cas. consc. l. 4. c. 25. qv. 4. Damhouder. pr. crim. c. 131. atque Ant. Matth. de Crim. tit. de ambitu*

ambitu

ambituc. 2. n. 3. Dan. Heins. in laud. Afm. durioribus quoque verbis in-
vehitur Simon à Grænew. de LL. abrog. ad l. I. §. I. ff. de L. Jul. de amb. n. 2.
seq. quæ, ne nostra faciamus, ex perlustratione Autoris B. L. co-
gnoscat. Quemadmodum igitur damnum non solum dolô datur,
sed & culpâ, h. e. per imperitiam, & artis ejus, quam quis profitetur,
ignorantiam, juxta l. 132. ff. de R. J. ubi imperitia culpæ annumeratur;
Ita, quæ in l. 5. §. 4. ff. de O. & A. l. fin. ff. de extraordin. cognit. §. I. J. de
obl. quæ ex del. nasc. habentur, quod scil. Judex, qui per imperitiam
aut imprudentiam judicat, delinquere & litem suam facere dicatur,
optimè huc quoq; collimant, & hypothesein nostram stabiliunt, cum
præsertim à judicis munere ad alia officia firmissima sit consequen-
tia.

§. 7. *Alter casus est: Quando quis equidem officiis dignus est, attamen*
per matrimonium non tam primariò ejus fines proprios, sed irregularem
hunc intendit, ut ad munera & honores promoveatur. Et de hoc idem,
quod de priori propositum, ipsum scil. itidem illicitum esse, statuen-
dum est. Quamvis enim quoad hunc casum inhabilitas cadat, & ca-
pacitas contrahentis ipsum quodamodò excusare videatur. Atta-
men vitium in modo promovendi latet, quod per qualitatem per-
sonæ nequaquam purgatur, nec accessum ad officia publica facit ho-
nestum, cum & hòc casu matrimoniò, tanquam mediò promovendi
inordinatò, quis abutatur, atque functiones publicas incongruè ap-
petat. Inter homines equidem minus peccare videtur, qui ido-
neus, quam qui inhabilis est; In conscientia tamen, ad quam tranquil-
landam habitas ista sola non sufficit, nequaquam erit tutus, cum
præsertim nemo eam de se prædicare habilitatem possit, ut non va-
rios undiquaque in se reperiat defectus. Zigl. in Dicast. concl. 4. & 5.
Unde etiam, perinde ut incapaces & indigni, sæpius temeritatis suæ
subinde luunt pœnas, ac propriò exemplò addiscunt, quod alienò di-
dicisse cautius erat: Quod nimirum de illatâ sibi injuriâ, vel denega-
ta deinceps Justitia, conqueri nequaquam possint, si, ad dissolven-
dum infelix tale matrimonium, nullam planè nec actionem, nec aliud
Juris remedium sibi competere experiantur. Quamvis enim per-
verso maximè fine initum fuerit istud conjugium, cum tamen quo-
ad reliquas partes essentielles & internas causas perfectum sit, & ma-
trimonium non ita, ut alii contractus, dissolvi possit, hinc sibi quoq;
habeant & imputent contrahentes, si nunquam ferè tali labe affe-
cta conjugia felicem habuisse exitum, experienciâ, stultorum Magi-
strâ, addiscere cogantur. Cognoscimus autem secundum hunc casum
 C 2 & quod

& quod quis non tam proprios matrimonii, quam promotonis primario respexerit fines, inter alia potissimum ex eo, si quis Viri eminentioris filiam, sororem, neptem, aliamve cognatam, gibbosam, rixosam, doliarem, morbo, aut deformitate laborantem, aliisque, quæ ut plurimum talibus personis, per quas promotio contingit, solent adjuncta esse, vitiis inquinatam, in matrimonium ducat, ut vel quilibet judicare possit, nuptias contrahentem non tam sacri connubii fines genuinos, quam potius aliud quid intendisse. Ex conjecturis quippe, aliisque præsumptionibus judicanda potissimum est intentio contrahentis, an secundario, an verò primario per matrimonium officia ambiat. Idque, cum æstimare perquam difficile sit, cujusque conscientie scrutinio relinquimus, ut ipse examinet, quò fine matrimonium contraxerit, insimulque perpendat, quod supremo Numini, optimo conscientiarum scrutatori, promeritas propterea dare debeat pœnas.

§. 8. *Tertius casus* hanc potissimum concernit quæstionem: An eundem reatum incurrat, qui idoneus & capax est, ac secundario per nuptias, cum hac vel illa personâ contrahendas, ad officium vel dignitatem aliquam contendit, primario autem & principaliter ea curæ habet cordique, quæ matrimonium perfectum pariter ac honestum faciunt? Et hujus quidem cum diversa sit, quam priorum casuum; ratio, igitur aliud etiam h. l. erit statuendum, & dicendum potius, nec medium tale, scopum suum consequendi, esse illicitum, nec per consequens ita contrahentem matrimonium peccare. Medium istud, hoc modo ad munera publica perveniendi, non esse illicitum, sequentibus probamus. Non solum enim matrimonium bonum, honestum, ac licitum est, in & per se, utpote à Deo ipso institutum, sed & appetere officia, honores, dignitatesve, etiam in Ecclesiasticis *1. Tim. 3. v. 1.* bonum est, honestum ac licitum, ut in *Proœm.* demonstravimus. Quomodo ergò ex duplici isto rerum honestarum ac licitarum appetitu quicquam inhonesti ac illiciti poterit elici? Concedimus equidem, appetere honores, officia, dignitates, non esse finem conjugii primarium, neque proprium, sed saltem, uti supra diximus, peregrinum, aut heterogeneum. At enim verò fines quoque peregrinos, bonos autem, aut hæctenus indifferentes, in ineundo conjugio secundario intendi posse, quis unquam dubitavit, aut illud negare ausit? Quandoquidem igitur hoc modo ambiens honores nec in actu inhonesto, nec illicito versatur, per consequens nec peccatum committere dicendus erit, præ-
primis

primis, cum in præfenti casu id quàm maximè supponamus, quod non solum ad dignitates, quas petit, sit satis idoneus, verùm etiam, reliqua, quæ desiderium istud honorum possunt facere inhonestum ac illicitum, diligentissimè fugiat. Accedit nostræ opinioni firmandæ argumentum, à comparatis desumptum, & quidem ab exemplo ejus, qui propter delictum aliquod commissum jam condemnatus est. Eum, si sui liberandi causa cum filiâ judicis matrimonium contrahat, optimâ ratione excusari posse, communis est Moralistarum opinio, uti post alios fusè deducit *Sanchez. de Matrim. lib. 4. disp. 12. Paul. Laym. Theol. Moral. lib. 5. tract. 10. p. 2. c. 5. n. 2.* Sanè à majori ad minus, h. e. ab isto casu ad nostrum argumentari quin concessum sit, nemo dubitabit. Majus autem esse hoc, quàm illud, probamus ita: quod (1.) in priori casu sermo sit de criminalibus, ubi Reip. interest, ut delicta puniantur, *per l. 13. ff. de off. Præs.* in nostro saltem de civilibus, adeoque de leviori casu. (2.) quod, si fines matrimonii respiciamus, ille, ut reus per nuptias elabendi inveniat occasionem, ad maximè peregrinos referendus sit. Jam si ille potest excusari, qui hunc finem peregrinum in conjugio ineundo intendit, multò magis excusandus & à peccato liber dicendus erit is, qui finem nostrum favorabiliorem secundariò in matrimonio quærit.

§. 9. Succurrunt porrò pro stabiliendâ affirmativâ nonnulla ex Jure Civili, hîc non immerito adjicienda. Scil. notissima est in Jure nostro materia dotium, quæ nuptiis ut plurimum accedere solent, uti paucissimis jam ante in §. 3. b. Cap. demonstravimus; imò Reip. interesse dicitur, mulieribus dotes suas salvas esse, propter quas nubere possint, *l. 2. ff. de jur. dot. l. 1. ff. sol. matr. l. 9. §. 1. de condict. caus. dat. l. 18. ff. de reb. aut. jud. poss.* Et cum facilius quis ducat eam, quæ matrimonii onera sublevare potest; Ideò non solum de dotibus jura constituenda fuerunt, ut fatetur *Autor Coll. Argent. de jur. dot. th. 3.* sed & patri impositum esse legimus, ut, & citra promissionem, dotare cogatur, *in l. 19. de R. N. l. 6. ff. de collat. §. l. ult. C. de dot. promiss. & quidem pro modo facultatum suarum, & dignitate mariti per l. 69. §. 4. de Jur. dot.* Quod si hæc cum præfenti nostro themate comparamus, primò statim intuitu apparebit, inter intentionem pariter, ac totam actionem hujus, qui per nuptias secundariò functionem aliquam acquirit, & illius, qui dotem, præcipuè insignem, cum muliere accipit, nullam planè esse differentiam, adeoque neutrum in actû illicito ac inhonesto versari, nec periculo sese exponere. Finis ejus, qui cum

divite muliere contrahit, procul dubio est, ut per opes, hâc ratione acquisitas, sustentationem vitæ congruam habeat: Alterius, qui per nuptias ad functionem aliquam adspirat, est, ut per promotionem illam, ejusdemque redditus, itidem sibi suisque prospiciat, & necessaria alimenta indefessô suô labore acquirat. Neutrius sanè improbanda intentio, modò uterq; non primariò, sed per accidens & secundariò hoc quærat. Omnia enim cum grano salis, & suppositis terminis habilibus, h. e. omnibus justis requisitis, sunt intelligenda. Denique hæc intentio ad ipsos quoq; matrimonii fines principales & proprios, & quidem ad mutuam adiutorium, non incomtè transferri, adeoq; ita contrahens tantò melius defendi posse videtur. Eô ipsô enim mulier, dum veluti dotis loco honestam marito stationem comparat, unde sibi suisque prospicere possit, non spernendum, sed insigne aliquod mutui adiutorii genus eidem præstat.

§. 10. Cæterum quoniam matrimonium, per quod quis ad functiones & officia promovetur, *duplicem præprimis ob causam* contrahitur: *Primò, quatenus concernit favorem contrahentis*, dum ambiens dignitates pro lubitu matrimonium contrahit, ut hóc modò ad dignitates evehatur; *Secundò, quatenus concernit promovendi onus*, cum non aliter ad functionem admittitur, quàm ut hanc vel illam fœminam, aut prædecessoris defuncti viduam, filiamve in matrimonium ducat. Idcirco, quia de priori casu hæctenus, ut opinamur, sat abunde egimus, restat, ut posteriorem nunc paulò penitius inspiciamus. Et quidem, quòd matrimonia debeant esse libera, nec metu pœnæ quis ad hoc vel illud conjugium ineundum adstringi possit, juri maximè convenit, per *text. in l. 2. C. de inut. stipul. §. c. gemma 29. & de sponsal. ubi post alleg. vid. Barbos.* Nam cum conjugium nihil aliud sit, quàm duorum undiquaque consentientium voluntas, honestum putarunt LLatores & Jcti, illud amore potius, quàm metu & onere conciliari. *Franc. Connan. lib. 8. comm. J. C. c. 2. & inhonestum è contrariò, vinculo pœnæ quempiam adstringere, juxta l. Titia. 134. in pr. ff. de V. O.* Unde fluit, quod omnis conditio impeditiva matrimonii jure rejicienda veniat, sicq; etiam hoc improbandum sit onus, quod aliter quis ad spartam quandâ non admittatur, quàm si defuncti antecessoris viduam vel filiam in uxorem duxerit. Quæ ratio est, quod & in Principum personis ejusmodi nuptias improbaverimus *in §. 4. buj. Cap. cum Myler. ab Ehrenbach l. c.*

§. 11. Verumenimverò recte docet *Franc. Conn. cit. lib. 8. cap. 2. n. 6.* quod ea, quæ invitant Nos, & excitant ad matrimonium, valeant & Legibus comprobata sint, unde *Ulpian. in l. 15. ff. de cond. & demonstr.* respondet: Cui fuerit sub hâc conditione legatum, si in familiâ nupsisset, videtur adimpleta conditio statim, ac ducta est uxor. & *Papinian. in l. 71. §. 1. eod.* Titio centum relicta sunt, ut *Meviam uxorem ducat*, conditio non remittitur, i. e. legatum non debetur, nisi caveat se ducturum *Meviam*, ob quem textum *Barbos.* & *DD.* communiter censent, valere conditionem contrahendi nuptias cum certô personarum genere. Idem asserunt *Imp. in l. 1. C. de instit. & substit.* ubi rescribunt, quod hereditas relicta sub conditione, *Anthylli filio* si nupsisset, non prius debeat, quam si conditioni quis paruerit. Juris siquidem est vulgaris, quod unus quisq; possit conditionem rei suæ, quam relinquit, ac donat, apponere. *l. 20. §. 1. ff. de pact. dotal. l. 1. ff. de solut. cui, si quis non pareat, nihil acquirit. Peregr. de Fideic. art. 16. n. 116. seqq.* Jam, si Jurisdispositioni non contrariatur, testatorem spe præmii, lucri, aut successiōis aliquem ad matrimonium allicere & invitare posse, valebit quoque hâc conditio, à Superiore, vel per consuetudinem, muneris cuidam adjuncta, ut ad id adspirans cum certô genere personarum nuptias contrahat, vel ut successor hanc vel illam ex familiâ antecessoris ducat, quod vel maximè ex Sacris exemplo *Isaaci* comprobari videtur, qui filio suo *Jacobo* præcepit, ut uxorem acciperet de filiis *Laban*. Quin imò ipse *Deus Num. ult. vers. 7. & seq.* præcepit, ut omnes viri ducant uxores de tribu & cognatione suâ, & cunctæ feminae de eadem tribu maritos accipiant, ut hereditas permaneat in familiis.

§. 12. Neque hâc modô libertas matrimonii planè impeditur, aut facultas liberè contrahendi adimitur, sed solum ex parte & quidem determinativè restringitur, hâc q; modô per præmium quis ad matrimonium invitatur; cæteroquin autem, si functionem non ambiat, libera nubendi facultas relinquitur. Posse autem ex parte & quidem determinativè ad hanc vel illam familiam matrimonium restringi, atque lucri spe ad illud quis invitari, testes sunt *Bart. ad cit. l. 71. §. 1. de cond. & demonstr. Jason. ad l. 1. C. de instit. & substit. p. 2. Guilielm. Bened. in Cap. Raynutius. verb. cuidam Petro tradiderunt, num. 1. & seqv. atque Covarruv. de Matrim. p. 2. c. 3. num. 6. & 7. Conf. Knipschild de Fideicom. fam. nobil. c. 6. n. 385. ac cum mult. seqq. Myler, ab Ehrenbach in Gamol. c. 4. sect. 2. n. 22. & 23. quæ omnia sat apertè arguunt, quod*

quod tolerari queant statuta vel mores, quibus sub eâ conditione idonei invitantur ad functiones & munera publica, ut sceminam ex defuncti antecessoris familiâ ducant, modò hâc ratione matrimonia non reddantur coacta, quæ difficiles habent exitus, *per c. 17. de sponsal.* nec promovendis injungatur miserum & infelix matrimonium. Cùm enim individua vitæ consuetudo in connubio desideretur, *per l. 1. ff. de R. N.* summam sane impietatem saperet, si quamvis morbô, aut nimiâ deformitate laborantem, aliisque vitiis inquinatam, aut ætatis profectioris sceminam, quæ florem formæ planè amisit, ei, qui ad officium adspirat, statuta obtruderent. it. si cùm plures essent, quæ duci queunt, liberam electionem auferre, & ad certas personas adstringere, tandemque capaces, jam uxoratos, aut votis ligatos, vel etiam ad matrimonium parum aptos, excludere vellent. Si quidem statuta talia per rationem non nisi de liberis personis accipi, minimè verò ad nuptas, earumque exclusionem extendi possunt, teste *Mev. p. 3. dec. 38. n. 2. seq.* Quodvis etiam præceptum nubendi tunc demum admittitur, si honestè adimpleri possit, alioquin conditio rejicitur, & pro non adjectâ habetur, *per l. 63. §. 1. de cond. Et demonstr. Knipsch. cit. c. 6. n. 387. ibiq; alleg. Molin. de quibus declarationibus in Cap. subseq. circa Formam nostræ promotionis uberius dicturi sumus.*

CAP. III.

De

Impetratione Officiorum, five Promotione per Matrimonium in specie, præcipuè quoad functiones Ecclesiasticas.

SUMMARIA.

§. 1. Post Synonyma proponit definitionem promotionis per matrimonium. §. 2. Divisio hujus promotionis quadruplex proponitur, insimulque, quoad consuetudinem, ut Parochus antecessoris filiam vel viduam ducat. §. 4. præmittitur discursus de Clericorum conjugis, quæ licita fuisse, quoad Jus Div. ex variis S. Script. locis probatur, imò certò respectu de J. Civ. §. 5. Quoad priscos Canones considerantur duæ quæstiones circa conjugia Clericorum, quæ tamen communiter confunduntur. §. 6. Postmodum de J. Can. recentiori invaluit totalis prohibitio matrimonialis copulæ inter Clericos. §. 7. Evin-
citur, quod hæc prohibitio ex merâ lege humanâ dependeat, unde ab eâ quoq; non im-
mitò

ritò recessit nostra Ecclesia. §. 8. Odium secundarum nuptiarum ex J. antiquo deducitur, unde colligitur, quòd multò magis quoad Clericorum personas reprobandæ sint. §. 9. Divisio secundarum nuptiarum, sive bigamiæ in illam, quæ contingit solutò matrimoniò per mortem, & eam, quæ factò divortio initur. Hæc probè à se invicem sunt distinguenda, quia prior de omni Jure licita est. §. 10. Posterior verò, quæ viva adhuc conjuge, divortio separatâ, maximoperè ob frequentissima divortia improbata fuit, ut adeò de posteriori potius, quàm priori intelligenda esse verba Apostoli 1. Tim. 3. non malè asserant varii Theologi pariter ac J. Cti. §. 11. 12. 13. Quod promotio per matrimonium quoad functiones Ecclesiasticas, & consuetudo, circa eam passim recepta, toleranda sit, per varias deducitur rationes. §. 14. Annectuntur tamen certæ declarationes, sub quibus hæc consuetudo toleranda, quæ Præjudiciis Theologicis confirmatur, atque ad ministros quoque secundarios Ecclesiæ extenditur. §. 15. Causa efficiens, Subjectum & Objectum hujus promotionis proponitur. §. 16. Forma & effectus adjungitur.

§. 1. **P**ostquàm hætenus *Justitiam & Æquitatem Impetrationis nostræ, sive Promotionis per Matrimonium*, mediantibus nonnullis casibus, deduximus, ejusque esse morale demonstravimus; Eadem nunc quoque in specie, non equidem quoad synonyma, (de quibus ex hætenus dictis passim liquet, quod non incongruè *ambitus uxorius*, & ut jocosam, juxta ac notissimam, minus tamen honestam prætereamus denominationem, *Promotio per casum genitivum* vocari possit,) sed quoad definitionem, divisiones & causas consideranda est. Quia verò non solum definitiones in Jure nostro certo respectu periculosæ dicuntur, juxta l. 202. de R. J. sed etiam nulla ferè res perfectè definiri potest; ideò aliqualem saltem hujus nostræ promotionis delineationem sive descriptionem, & quidem sequentem subjungere placet, quod *Promotio ad Officia per Matrimonium* sit actus, quo quis, mediante matrimoniò alicujus sceminae, ad functionem aut munus publicum adspirat: vel quo quis eâ ratione ad munus aliquod publicum evehitur, ut simul hanc vel illam sceminam in matrimonium ducat.

§. 2. Meritò autem generis loco actus verbo, tanquam generali, usi sumus. Nam qui stipulatur, qui credit pecuniam, qui emit, vendit, locat, conducit, paciscitur, testatur, agere vel facere quid dicitur, ut adeò hoc verbum comprehendat omnia, quæ re & verbis aguntur, per l. 19. ff. de V. S. l. 34. de R. J. l. 7. §. fin. ff. de curat. fur. l. 7. §. 12. de pact. & §. 10. J. de test. ordin. Wissenb. ad tit. d. V. S. disp. 8. th. 17. atque Lauterb. de Arrh. c. 2. th. 29. Rectè ergò & is agere quid dicitur, qui per matrimonium intendit, ut ad officia promoveatur. Reliqua verba innuunt differentiam specificam hujus actus ab aliis negotiis, quippe contrahens hoc modo matrimonium pro causâ impulsivâ atq; finali

D

habet

habet spem consequendæ dignitatis, adipiscendique salarium, per quod e suosque sustentare queat, unde satis apparet hoc matrimonium à reliquis in eò differre, quod, præter finem proprium, etiam alium sibi adjunctum habeat, & quod in hoc ipsò proposito *duo* occurrant *actūs*, quos intendit honoripeta, *matrimonium* scil. & *spes consequendi dignitates*, extra quam sæpius cum aliâ personâ contraheret, nisi promotionis desiderium hoc agere juberet, *vid. Ziegl. in Dicast. concl. 8. §. 5.*

§. 3. Dividitur hæc promotio in *arbitrariam & injunctam*, sive *præceptam*. Prior est, quando spontè quis & pro lubitu cum personâ aliquâ nuptias propterea contrahit, ut ad dignitates & officia evehatur; Posterior, quando vel moribus vel præcepto Superioris, per modum conditionis imponitur, ut non aliter ad dignitates & munus quis aspirare possit, quàm si hanc vel illam foeminam duxerit. *Vid. Cap. ant. §. II. seqq.* Utraque (2.) vel est *licita*, ubi fines matrimonii proprii primario intenduntur, vel *illicita & reprobata*, quæ illis neglectis *peregrinum* hunc, ut quis eò citius ad officia promoveatur, præfixum habet. Alia (3.) fit *ad officia civilia*, alia *ad militaria*, eaque tum eminentiora, tum inferiora, alia denique (4.) *ad officia secularia*, alia *ad officia Ecclesiastica*, quæ posterior tamen, juxta antea dicta, non nisi in terris Protestantium obtinet. Et cum passim in *Marchiâ, Pomeraniâ, Ducatu Megapolitano, aliisque inferioris Saxonie locis* consuetudo hæc, *ut sub hac conditione eligatur novus Parochus si defuncti viduam vel filiam in uxorem ducat, invaluerit*, eandem paulò accuratius examinare, operæ pretium duximus, cum vel ipsis JCtis testibus alterò oculo in jus scriptum, alterò in consuetudines intentum esse oporteat. Cum verò ad evolutionem hujus consuetudinis non modò discursus *de Clericorum conjugis*, eorumque honestate, sed & *de secundis nuptiis*, quam hæc consuetudo in matrimonio viduarum involvit, præprimis faciat & conducat; Idcirco utrumque suppositum ante omnia demonstrandum est.

§. 4. Et quod *Clericorum* quidem *matrimonia* concernit, ex sacrâ Scripturâ V. T. Patriarchas, Sacerdotes & Prophetas uxoratos fuisse, satis constat; Quoad N. T. verò ex *text. I. Tim. 3. v. 2. & I. Cor. 9. vers. 5.* haud interdicta fuisse Clericis & Ministris Ecclesiæ matrimonia, affatim patet; id quod ex Pontificiis quoque plures agnoscunt, ut in *seq. monebimus*. Interim sequioribus seculis receptum omninò fuit, ut Clericatus matrimonium impediret, non tantum *de Jure Can. sed & de Jur.*

de Jure Civili. Quamvis enim de Jure Civili conjugati, iique idonei, ad sacros ordines admittantur; siquidem Clericis conjugatis secundum constitutiones Imperatorias, tempore etiam Justiniani, ad officia Ecclesiastica ordinatis, eorumque uxoribus & liberis præclara privilegia & immunitates tributa fuisse, apparet ex l. 2. §. fin. C. de Episcop. & Cler. Nov. 123. cap. 12. Bigami tamen, perinde ac inhonestarum mulierum mariti per Nov. 6. cap. 5. Nov. 123. c. 12. à sacris ordinibus, nec non cœlibes jam ordinati per Nov. 5. cap. 8. & Nov. 123. c. 14. à matrimoniis arcentur: quod posterius tamen in observantiam non transiisse, verisimilius quibusdam videtur, partim ob Nov. Leon. 39. partim, quod Sacerdotes Orientalis Ecclesiæ, in quâ Justinianus Imperator vixit, cœlibatum Sacerdotum & prohibitionem conjugii Pontificis Romani non receperint, sed nuptias cum honestis mulieribus licite contraxerint. Verum licet hoc ultimum certum sit, ut apparet ex c. 6. de Cler. conjug. c. 7. de pœn. & remiss. Concil. Lateran. IV. c. 14. Senonens. c. 8. in verbis: *Neque voluit Ecclesias suas eâ severitate punire, ut contractis primùm matrimoniis uti non liceret.* Num tamen & cœlibes ordinati postea potuerint ad matrimonium transire, quàm maximè dubium est, ob Concil. Ancyran. c. 9. ubi Diaconis, tempore suæ ordinationis interrogatis, an vellent continenter vivere, si se ita vivere non posse protestati sint, permittitur uxores ducere, qui can. omninò distinctionem suppeditat, atque ad mores & ritus Græcorum, ne prohibitioni Ecclesiæ Romanæ contrarietur, à Francisc. Long. à Cariolan. in annot. ad d. Can. restringitur.

§. 5. Sed, quicquid tandem de Jure Civ. obtineat, parum interest. Jus Canon. potius, quod alioquin in matrimonialibus sequimur, hîc præcipuè considerandum est. Illud verò quoad *priscos Canones* Conciliorum & veteris Ecclesiæ instituta duas potissimùm complectitur *quæstiones*, quæ tamen communiter confundi solent; *Prima est: An in veteri Ecclesiâ ordinatis & in sacris ordinibus constitutis matrimonium contrahere permissum fuerit? Altera verò, an conjugati ad sacerdotium fuerint promoti, ita ut post ordinationem etiam consuetudine uxorum potuerint uti.* Prior quæstio intricatior est, quam, ut brevitati inserviamus, aliis discutiendam relinquimus. Sanè *Can. Apostolorum*, de quorum origine quidem non satis, benè tamen de antiquitate constat, can. 25. illis, qui ad Clerum proveci sunt, permittunt uxores accipere, sed lectoribus & cantoribus tantummodò. *Concil. Neocæsar. c. 1.* presbyterum, si uxorem duxerit, ab ordine deponi jubet, contra verò *Concil. Ancyran. alleg. c. 9.* Diaconos, qui in ordinatione protestati sunt, quòd

extra illud vivere nequeant, postmodum, quod uxores duxerint, à ministeriò non repelli posse, tradit, unde multi deducunt, Diaconis & Subdiaconis non esse prohibitum, ut post susceptos sacros ordines nuptias contrahant, quod tamen negat *Franc. Long. à Cariol. in not. ad d. c. 9.* quapropter illum postmodum abrogatum censet, licet *Baron. ab eò alleg.* difficultatem aliter declaret. *Alteram Questionem* quod atinet, extra controversiam est, veteris Ecclesiæ temporibus & uxoratos ad sacros ordines admissos, & conjugii usum concessum ipsis fuisse, juxta *c. ult. dist. 26.* ubi vel ipsemet *Div. Ambros.* alias conjugio iniquior, statuit, unius uxoris virum sine crimine ad Sacerdotium promoveri posse, *junct. c. 2. dist. 27. c. 14. & seq. 15. dist. 28.* ubi anathema esse statuitur, Clericum propter conjugium ab officiò arcere & removere, cui convenit *c. 13. dist. 31. & c. 34. caus. 12. qu. 2.* nec non decantata illa *Paphnutii* historia, quam etiam Decreto inseruit *Gratian. c. 12. dist. 31.* Quin imò in *Canon. Apost. 5.* non solum prohibetur, ne Episcopus, Presbyter, aut Diaconus uxore suà prætextu religionis abjiciat, alioquin segregandus à communione & excludendendus, sed & *can. 50.* expressè cavetur, quod Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut quis alius de Sacerdotali consortio, qui prætextu religionis vel sacerdotii conjugium divinitus institutum abominatur, tanquam diffamator creationis divinæ corrigi, deponi, & ex Ecclesià rejici debeat. *conf. c. 3. c. 4. & 5. c. 12. 14. & 16. dist. 30.* atque *cit. can. 9. Conc. Ancyr.* in cujus quidem interpretatione, juxta antea dicta, variè se torquent *Baron. & Franc. Long. à Cariol.* postque eos *Bin. ad d. c.* ex quibus locis omnibus oppido liquet, primis Ecclesiæ temporibus licitum fuisse Clericis, uxoribus, quas ante muneris susceptionem matrimonio sibi junxerant, in ipsò quoque sacerdotio cohabitare. *Conf. Duar. de sacr. Eccles. minist. lib. 4. c. 7. & 8.* ubi itidem fusius deducit, quod prisca Canones & vetus Ecclesia conjugatos à sacerdotio non submoverint.

§. 6. Sedenim verò, contra hanc primis Ecclesiæ temporibus Clericis permissam cohabitationem cum legitimis suis uxoribus, paulatim inolevit consuetudo, ut conjugati ad sacros ordines promoti uxores quidem retinerent, ab usù tamen illarum abstinere. Quam Clericorum omnimodam continentiam in Occidente primus servandam curavit *Siricius, Pontifex, Epist. 1. c. 9.* Nam quod de *Lucio Pontifice à Gratiano* asseritur in *c. 19. dist. 81.* nudum commentum est, nec tale quid ullibi de *Lucio* legitur, nisi in *Clementis* Epistolis, quas tamen ipsas quoque confictas esse, vel mediocriter doctis manifestum est.

est. Præterea Concilium Arelatens. II. in cujus can. 2. relato à Gratian. in can. 6. dist. 25. confirmata prohibitio continetur, hujus ipsius Siricii, non verò aliis temporibus coactum fuisse, contra dissentitionem Caranz. demonstrat Franc. Long. à Cariol. ad. d. Concil. Arelat. in proœm. atque Bin. in not. Idem postea, sed serius, & quidem renitentibus multis, in Ecclesiis Africanis receptum fuisse, ex Concil. Carthag. aliisque præcipuè Concil. Elibertin. sive Eliberitan. c. 33. Carthag. V. c. 3. Agathens. c. 9. quod ad Siricii auctoritatem & Papæ Innocentii ordinationem, de quâ vid. c. 2. dist. 82. provocat. Aurelianens. III. c. 1. aliisque multis liquet. Conf. Marc. Ant. de Dom. de Rep. Eccles. lib. 2. c. 10. §. 17. & seqq. atque Gonzalez. Tellez ad c. 1. §. de cler. conjug. n. 4. Denique de Jure Can. recentiori Clericis omnibus mulierum conversatio interdicta est, & regulariter quidem, præter alias pœnas, sub pœnâ invaliditatis matrimonii, eodemque etiam modo Clericis secularibus in superiori ordine constitutis. Vid. c. 2. c. 4. c. 5. 6. §. c. ult. dist. 27. qv. 1. c. 1. §. de Cler. conjug. c. 1. c. 2. 3. §. ult. §. qui Cler. vel vov. c. 1. de vot. in 6. Concil. Trident. sess. 24. de Sacram. matrim. c. 9. In inferiori autem ordine constitutis sub pœnâ amissionis beneficii. c. 1. §. 2. §. de Cler. conjug. Covarr. de Matrim. p. 2. c. 6. §. 3. n. 5. seq. Unde non solum verum, sed etiam catholicum dogma dicit Gonz. Tellez. ad c. 1. §. de Cler. conj. n. 3. Clericos in sacris ordinibus constitutos conjugia celebrare non posse, atque contra facientes, ut suspectos de hæresi, ab inquisitoribus hæreticæ pravitatis puniri posse; quam in rem, & ut prohibitionem istam confirmet, non solum varia Conciliorum loca, sed etiam multos consentientes allegat.

§. 7. Sed, ut hanc prohibitionem mores Ecclesiæ introduxerint, atque Canones recentiores approbaverint, tota tamen ex traditione humana & mero Jure positivo dependet, à quò ex rationabili & justa causa Ecclesia recedere potest, quod cordatè fatetur Spalaten- sium Præsul Marc. Anton. de Dom. de Rep. Eccl. lib. 2. c. 10. §. 73. cum tamen, inquiens, & præceptum hoc (de cœlibatu Clericorum) & usus à solo jure pendeant humano, Ecclesiastico positivo, ut fatentur omnes, sequitur necessariò id & lege contrariâ Ecclesiasticâ, sive totius Ecclesiæ universalis, sive etiam alicujus magnæ Ecclesiæ multarum provinciarum, integrive regni, & contrariâ etiam solâ desuetudine posse abrogari. Et tandem §. fin. in verb. Cum igitur neque cœlibatus suapte natura Nos omninò Deo adstringat, neque conjugium à Deo deprimat, sed sæpè conjunctionis cum Deo impedimenta removeat, quorsum tanta sollicitudo circa cœlibatum Clericorum? perinde ac si status calibum esset tutissimus, conjugalis

lis verò perditissimus, cum tamē hic reverà sit tutior illò. Laudetur calibatus, foveatur, procuretur. Sed neq; connubia interim Clericorum condemnentur. Neque ipse solùm, sed & varii apud Pontificios haud sublestæ fidei Scriptores idem ingenuè agnoscunt, interque eos Panormit. in c. licet. 6. §. de Elect. n. 4. atq; Gonz. Tellez. ad cit. c. 1. §. de Cler. conj. n. 3. ubi asserit, Jure divino sacris ordinibus calibatum minimè annexum fuisse, sed eundem juris tantummodo esse Ecclesiastici, quamvis perantiqui. Notum quoque est hâc de re Cardinalis Cajetani judicium, quod recenset Carpz. lib. 2. def. Eccles. 4. n. 20. Imò ipse Innocentius IV. Pontifex in Cap. placet. 12. §. de conv. conj. fatetur, etiam post consecrationem Sacerdotes posse contrahere matrimonium, nisi Ecclesiæ statuto prohibitum esset. Quæ omnia sufficienter innuunt, ab hac Juris Canon. prohibitione non sine gravi causa Ecclesiam nostram recessisse, quod passim quoque demonstrant non solùm Theologi, sed & J.Cti. vid. Gerhard. in loc. de Minist. Eccl. §. 330. Arniseus de Jur. Connub. c. 1. sect. 7. per tot. atq; Carpz. cit. 2. cit. def. Eccl. 4. per tot.

§. 8. Quod alterum suppositum *secundarum nuptiarum* scil. attinet, illud iterum duplici ex causa maximè controversum est, tum propter *nuptias* iteratas per se, tum in specie quoad *Clericorum* personas. Et *secundas quidem nuptias* moribus & LLbus antiquis valde invisas, proindeque variis subjectas fuisse incommodis, testes sunt, Cuiac. ad tit. ff. §. C. de sec. nupt. Gabr. l. 3. concl. tit. de rit. nupt. concl. 3. Gail. Mynsing. aliique plures alleg. à Mejer. in Coll. Arg. de rit. nupt. th. 20. Id quod non Ethnicorum solùm, sed & sanctissimorum in Vet. Ecclesiâ Patrum effata, tandemq; variæ Imperatorum, etiam Christianorum, de secundis nuptiis comprobant constitutiones. vid. tot. tit. C. de sec. nupt. Hinc non solùm festinatae suspectæ redduntur inhonestæ & malignæ conversationis cū secundo marito, vivente adhuc primò, per Nov. 39. c. 2. v. si enim illas. Mulier contra intactam pudicitiam servare dicitur, si ad secunda non transeat vota, in l. ult. C. quand. mul. tut. offic. Sed & in favorem liberorum prioris matrimonii aliis subjiciuntur pœnis, de quibus vid. l. 5. §. l. 6. C. de sec. nupt. necnon Nov. 27. c. 23. §. 46. Suâ proindè haud destituitur ratione odium illud, quod adversus digamos conceptum hinc inde reperimus, non quidem, quod de Jure Divino sint damnatae secundæ nuptiæ, nec quod anima defuncti contristetur, si conjux, priori non contenta, secundum repetat virum, Nov. 22. c. 43. Sed propter adjunctam præfestinationem, & præjudicium liberorum prioris matrimonii, ut tradit Mæstert. de sec. nupt.

nupt. qv. 6. Vid. plures rationes apud *Dn. Petr. Müller. Doctorem baud ita pridem, ac Hospitem meum etatem venerandum, in Dissert. de Frigusc. cap. 3. th. 15.* Quod si jam secundæ nuptiæ per se tam odiolæ sunt, multò magis in Clericis reprobandæ erunt. Unde pœnam istarum antiquissimam hanc videmus, quod hujusmodi digamos ab omni honore & dignitate Ecclesiasticâ planè exclusos voluerit Ecclesia, secuta hâc in re expressum Apostoli mandatum, *1. ad Tim. 3. v. 2. oportet, inquit, Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum.* Cui & hæc adjuncta fuit, quod secundis nuptiis benedictio sacerdotalis denegata, tandemq; Clericis interdictum fuerit, hujusmodi nuptiarum convivii interesse, ut alias taceamus pœnas, de quibus passim ex *Concil.* patet. Rationem autem, quare, qui iteratas nuptias contraxit, à sacerdotiô & beneficiô Ecclesiasticô planè remotus fuerit, reddit *Dua- ren. de sacr. Eccl. Minist. lib. 4. c. 7.* hanc, quod secundæ nuptiæ immodicæ incontinentiæ sint argumentum, de quibus veteres Patres non adeò honestè senserint. Sed de veritate hujus asserti ex sequentibus constabit.

§. 9. Verumenimverò sicuti vinculum matrimoniale duobus modis solvitur, *morte sc. conjugis, & legitimô divortiô*, ita quoque duæ hujus *digamiae*, seu nuptiarum secundarum, emergunt species. *Una est, quâ quis post mortem conjugis novas nuptias contrahit, altera verò, quando, divortiô secundam LL. factô, ita separati in novi mariti uxorisve amplexus transeunt.* Diversas hujus bigamiæ species cum non satis accuratè à se distinxerint eruditi Viri, illi cum primis, qui in mediæ ætatis Ecclesiâ vixerunt, non unam præbuerunt difficultatem quoad conciliandos diversissimos *Conciliorum canones* ~~atque~~ *Scriptorum Ecclesiasticorum loca*, hæcque ipsâ confusione præbuerunt occasionem insigni errori in Ecclesiâ Romana pariter ac Orientali, ob quam adhuc hodiè secundæ nuptiæ, utut malè, improbantur. Quod igitur primam digamiæ speciem & nuptias post mortem conjugis contractas concernit, tot, tamque expressa Juris divini æquè ac positivi, secundas nuptias omninò permittentia occurrunt loca, ut facilimo negotio refutent eorum sententiâ, qui penitus ab illis abstinendum esse, sentiunt. Ex sacrô Codice si quædam huc transferre velimus, primò intuitu sese offert Pater ille credentium, *Abraham* qui post obitum prioris conjugis, *Saræ* nimirum, aliam, *Kethuram* scil. in matrimonium duxit. *Gen. 25. v. 1.* Aliud exemplum est in *Abigaele*, quæ mortuo *Nabal, Davidi*, viro secundum cor Dei, nupsit. *1. Sam. 25. v. 42.*

v. 42.

de aliis pluribus vid. *Esth. 2. v. 16. Ruth. 4. v. 10. seqq.* quæ omnia arguunt, matrimonia iterata nusquam improbata fuisse, aut Deo displicuisse. Ex *N. T.* vel unicum illud Apostoli dictum *1. Cor. 7. v. 39.* nobis instar omnium sit, ubi uxor, marito mortuo, lege, quâ vivo obligabatur, soluta, & nubere cui velit, integrum habere dicitur. *1. Tim. 5. v. 12.* idem jubet, viduas juniores nubere, liberos gignere, domum administrare &c. ne adversariis maledicendi occasionem præbeant. Adstipulantur Juri Divino canones Pontificum, qui, Juris Civilis rigorem, durasque veterum traditiones corrigentes, non solum nuptias secundas, sed & ultiores, imò octavas permittunt *in c. aperiant. 11. cum seq. caus. 31. q. 1. c. pen. Sult. & de sec. nupt.* Et certè secundas nuptias, quin insimul non improbentur primæ, vix quisquam rejicere poterit, dum actus ille iteratus non minus, quàm primus, imò quandoque magis ad conservandos honestatis ac castitatis terminos conducit. Quandoquidem enim ad hoc natura progeniit mulieres, ut partus ederent, maximaque eorum in hoc constituta sit cupiditas, *l. 2. C. de indict. vid.* reiteratorum profectò matrimoniorum prohibitione fenestra insignis aperiretur ad peccata. Hinc cum urere illud, de quò Paulus *1. Cor. 7. v. 9.* viduis nõ minus, quàm fœminis liberis contingere queat, eademq; quæ in primis nuptiis, pro ulterioribus quoque militet ratio, proinde per allegata S. Scripturæ loca & præcepta secundæ æquè ac primæ nuptiæ non solum laicis, sed & clericis, eorumque viduis erunt permixtæ. Conf. *c. 8. Concil. Nicæn. I.* Ulteriorem clarioremque hujus materiæ tractationem inveniet B. L. apud *Joh. Gerhard. in loc. de conjug. §. 178.* itemque laudat, *Dn. Petrum Müller. in Disput. de Odiò secund. nupt.*

§. 10. Quod alteram verò attinet bigamiæ speciem, alia planè, & diversa reprobationis & prohibitionis sese offert ratio, quod nimirum vetus Ecclesia maximoperè detestata fuerit frequentia secundum LL. divortia, multòque magis reprobaverit repetita, vivente priori conjuge, conjugia. Etenim cum divortia LLbus Rom. non solum licita, & libera, sed & temporibus quoq; Theodosii, & Valentiniani III. per ipsorum *Nov.* probata essent, quæ jura usque ad tempora Justiniani obtinuerunt, per ea, quæ habet *Dn. Præses in Disbert. de Usu Divort. sect. 3. memb. 2. & seqq. usque ad memb. 6.* in id saltem incubuerunt Patres Ecclesiæ, ut coërcerent aliquatenus effrenam hanc Christianorum licentiam. Hinc variæ passim *in Concil. canonibus,* præcipuè verò in antecedenti §. 8. enarratæ prodierunt, & in Patrum scriptis

scriptis propositæ sunt pœnæ, ac censura Ecclesiasticæ, in odium secundarum nuptiarum, post repudium contractarum, excogitatæ; quas tamen non nisi illis vetus Ecclesia imposuit, qui, vivente conjugerepudiata, nova matrimonia contra Ecclesiæ sententiam inierunt, sicq; immodicæ incontinentiæ specimen insigne ediderunt, secuta in eo expressum mandatum Apostoli *1. Tim. 3. v. 2. quem textum* communiter quidem de polygamiâ simultaneâ cum Hieronym. & Chrysostom. intelligunt Theologi nostri; alii tamen menti Pauli convenientissimum, verissimamque hujus loci interpretationem esse dicunt, quod per verba: *Unius uxoris virum*, non illos ab honore Episcopali arceat Apostolus, qui plures simul uxores in domo habent, quippe quod ne inter Laicos toleratum quidem fuisse constat, sed eos, qui ita secundum LL. humanas repudiatis uxoribus, iisque adhuc viventibus, alias illicitè ducunt. *Vid. Chemnit. in exam. Concil. Trid. sess. 24. de matrim. c. 7. p. 435 atq; cum Henr. Müller. in Dissert. de non ordin. bigam. Dn. Hochmann Dissert. de bened. nupt. c. 4. §. 19. seqq.* Verùm has pœnas speciales postmodum recentior Ecclesia, ob male intellectos Canones, generales esse voluit, atque, contra mentem antiquioris Ecclesiæ, indistinctè omnibus, qui post mortem prioris conjugis ad secunda vota licitè transierunt, imposuit, sicque eos non nisi per insignem errorem hæctenus à functionibus Ecclesiasticis exclusit.

§. II. Discussis igitur præjudicialibus, ut ita loquamur, quæstionibus, satisq; probatò eò, quod Clericis æquè ac secularibus viris, eorundemque viduis, prima non modò, sed & ulteriora vota concessa sint, progrediendum nunc ulterius, & demonstrandum: *Consuetudinem illam in Marchiâ, Pomeraniâ, aliisque inferioris Saxonie locis receptam*, ut rationabilem, suâque nitentem æquitate, omnio posse tolerari. Ad quod probandum non solum huc repeti possunt rationes *in anteced. Cap.* propositæ, sed & ulterius facit, quod talis consuetudo legitimæ non contrarietur vocationi. Legitimæ namque vocationis requisita in eò potissimum consistunt, ut constituendus novus Pastor ad functionem illam satis habilis sit, Patrono, Ecclesiæ, & toti cœtui placeat, & consensu suffragiisque eorundem eligatur, quæ si (quod quidem utrumque itidem h. l. præsupponimus) omnia sint certa, nihil amplius, quod scrupulum novo Pastori movere possit, superest. Accidens enim saltè m vocationis est conjugium illud cum relicta viduâ & filiâ, quod eam minimè vitare, aut illegitimam reddere potest, quippe quæ nihilominus manet divina, non quidem propter personam, quam vocatus ducit, sed propter unanimem con-

senſum, & liberrima ſuffragia Patroni, totiusq; Eccleſiæ. *Ludov. Dunte Caſ. conſc. cap. 18. ſect. 2. qv. 11.* Et cum in noſtro Eccleſiæ ſtatu ſæpius vix aliter conſuli poſſit viduis ac filiabus defuncti Paſtoris, ut plurimum, proh dolor! pauperculis, tantò minus improbanda eſt conſuetudo, quæ, cum vacantibus Parochiis, unè viduis ac filiabus demortui Paſtoris proſpicit; cum præſertim & ipſa æquitatis ratio quàm maximè poſtulare & injungere videatur, ut liberis viduæque defuncti, bene de Eccleſiâ meriti, optimè proſpiciatur, & contra nihil iniquius contingere poſſit Eccleſiarum fidelibus Paſtoribus, quàm ſi poſt obitum eorum liberi & uxores deſerantur, aut penitus ejiciantur.

§. 12. Illos equidem mores, quibus, ad exemplum ordinis militaris, (cujus vigore militis mortui uxori, liberisque beneficium ſtipendiarium, caſus militiæ appellatum, in ſolatium militiæ per caſum mortis amiſſæ ſive caducæ, ex privilegio & beneficio Imperatoris deferebatur, *Nov. 35. §. 53. c. 5. §. N. 97. c. 3 l. ſi quis. 11. C. de prox. ſacr. ſcrin. l. 10. l. ult. C. de pign. l. omnimodò. 30. §. ult. C. de inoffic. teſt. vid. cum alleg. Lauterbach. in tract. ſynopt. de tac. pign. th. 66.*) tam liberaliter proſpectum eſt Paſtorum viduis ac liberis, ut neceſſaria alimenta, poſt obitum mariti vel parentis, ex liberalitate Principis ad dies vitæ accipiant, ſummam mereri laudem, nullum eſt dubium, quâ in re potiffimum eminent in Electoratu Saxonico, aliisque ſuperioris Saxonix locis vigentes Ordinationes. At cum Principum liberalitas & beneficentia in Eccleſias, earumque Miniſtros nequaquam circumſcripta ſit certâ menſurâ, certisque limitibus, quin & ſtatus Eccleſiæ aut Principis non ſemper hoc vel illud admittat, utique diſpiciendum eſt, ut proſpiciatur viduis ac liberis aliò honeſtò, legitimòq; modò, quod per hanc conſuetudinem, *ut prædeceſſorum Paſtorum viduæ aut filix in Parochiis maneat, & à Succelloribus in uxores ducantur*, quàm maximè intenditur. Non autem æquitas tantum, prout jam dictum, ſuadet & poſtulat, ut, viduæ & liberorum prædefuncti Paſtoris habeatur ratio, & erga bene meritum Paſtorem debita hoc modo gratitudo exerceatur; ſed Naturæ quoque lex ad faciendum illud inſtigat, quæ eſt, ut quod quiſque velit ſibi fieri, alteri faciat, cui apprimè convenit dictum illud Salvatoris *Matth. 7. v. 12. Omnia quæcunque volueritis, ut faciant vobis homines, ea & vos quoque facite ipſis. Conf. tot. tit. ff. quod quiſque jur. in alt. ſtat.* Sanè, quin unusquiſque ſuis poſt mortem optimè proſpectum velit, nullum eſt dubium; & cum relictis viduis aut filiabus Parochi defuncti ſæpius

haud

haud aliter consuli possit, quàm si per novas nuptias in parochialibus retineantur ædibus, tantum abest, ut Pastor novus in ducendâ uxore viduâ, filiâve relictâ difficilem se præbere, ut potius, illô Juris Naturæ præceptô incitatus, deque divinâ hanc ob causâ benedictione certò persuasus, vocationem talem, tanquam legitimam ac divinam, accipere, gratòque agnoscere pectore teneatur.

§. 13. Neque est, cur facere hoc recuset? cùm in his ipsis personis eam non rarò offendat conjugem, quæ & rei familiari gerendæ, & marito mutuum adjutorium præstando, aliis est aptior, quod non postremum ad ineunda talia conjugia est incitamentum. Clericorum enim uxores & filia præsumuntur pulchritudine morum, & venustate civili benè conformatæ, & aptæ idoneæque ad œconomiam præ aliis, præsertim secularibus, quod indicat Paulus 1. Tim. 3. v. 4. 5. & ad Tit. 1. v. 6. 7. ubi Episcopis Ecclesiæ non minus, quàm privatae œconomia curam demandat, scribens: *Eum fidelem esse Episcopum, qui suæ domui benè præsit; quod si domui propriae præesse non noverit, quomodo Ecclesiam Dei curabit?* & v. 11. *Uxores similiter habeant modestas, non calumniosas, denique sint mariti, qui liberis benè præsint, & familiae &c.* Accedit denique & hoc, quod quamvis hæc ipsa in favorem uxoris potius vergant, ac introducta sint, nihilo tamen secius non exigua utilitas, commoditasque in maritum quoque redundet. Cùm enim Parochiis annexa non rarò soleant esse prædia rustica, in quibus omnes ferè Pastorum consistunt redditus, & verò viduæ ac filia in pago quodam vel diutius, vel ab infantiâ educatæ, comoditates agrorum melius cognitas habeant, ac perspectas, quàm uxor extranea, itemque pastor novus instrumenta, supellectilem, aliaque ad fundum necessaria, prius coëmere non necesse habeat, sed in fundo parochiali, quem antecessor possedit atque excoluit, reperiat; sanè magnis sumptibus, quibus ad coëmenda illa omnia erat opus, poterit superfedere, & nihilominus agros parochiales auctiores, cultioresque reddere, quod postremum nequaquam fieret, si successionis spes in Parochiis liberis & uxoribus omnis præscinderetur.

§. 14. Tolerandus ergò hic mos est, modò, quòd declarationis gratia addendum, hisce constringatur requisitis, ut (1.) *Vocatus ad Ministerium sit habilis & idoneus.* (2.) *in eum tota consentiat Ecclesia,* ne alioquin liberò suò privetur suffragiò. (3.) *Viduæ vel filia defuncti antecessoris liber relinquantur consensus,* an nuptias novi Pastoris appetere velint, nec ne; atq; etiam (4.) *Successor suò consensu liberò matrimonium*

boc approbet. (5.) Persona, quæ jungitur matrimonio, sit *ad illud apta.* (6.) Ut caveatur, ne hoc modo *officia Ecclesiastica fiant hereditaria.* Tandemque (7.) ne *ad alias personas extendatur*, v. g. si quis ita eligatur, ut Patroni filiam, vel ancillam, netricem, lotricemve ducat. Nam mos iste ob favorem viduarum & filiarum Pastorum benemeritorum toleratur, ut adeo ad alias personas extendi nequeat. Unde, si quis hæc in re abutatur jure Patronatus, hoc impune ferre non debet. Vid. de his restrictionibus *Carpz. lib. 1. def. Eccles. 42. n. 5. seqq. atque Brunem. lib. 1. Jur. Eccles. c. 5. §. 16.* Quibus ita observatis matrimoniū nequaquam coactum est, aut conditio vocationis substantiam intrat, sed saltim vocationis legitimæ accidens est, & quidem omni jure licitum. Si qui ergo sunt, qui consuetudinem hanc improbant, ab usu accuratius separare debent, teste *Finckelthuf. de jur. Patron. c. 6. n. 38. inf.* Comprobant quoque hæc omnia suis calculis *cit. Lud. Dunte Cas. consc. c. 18. sect. 2. qv. 11. Paul. Tarnov. ap. Dedecken. vol. 1. part. 3. memb. 3. sect. 1. num. 9. Wittenberg. Theol. apud eund. Dedecken. cit. loc. num. 17. Gerhard. in loc. de Minister. Eccl. §. 117. Fridem. Balduin. Cas. consc. lib. 4. c. 5. cas. 9. Theodor. Reinking. de R. S. & E. lib. 3. cl. 1. c. 6. n. 26. Speckhan. cent. 3. cl. 1. q. 5. Matth. Steph. de Jurid. lib. 3. p. 1. c. 19. Carpz. lib. 1. def. Eccl. 42. Brunem. cit. lib. 1. Jur. Eccles. c. 5. §. 16.* Ex quibus omnibus facili colligi potest negotio, quod non solum in *primariis*, sed vel maximè, & tantò magis etiam in *secundariis Ecclesiæ ministris, Ludimoderatoribus, Cantoribus, Organicis, Custodibus*, aliisque hæc consuetudo admitti possit.

§. 15. Atque hæc occasione *Divisionis*. Pergimus nunc ad reliqua. *Causa efficiens* hujus promotionis est Princeps, aliusq; Superior, qui munera & officia publica distribuendi potestatem habet, atque vel per mores, vel per conniventiam permittit, ut per Ministri cujusdam *Aulici*, aut alterius *Officialis* intercessionem, blanditias, aliasque ob causas, ille ipse, qui hujus filiam, sororem, neptem, cognatamve matrimonio sibi jungit, ad officium promoveatur. *Subjctum activum* est omnis is, qui ambit officium, & quidem quoad hanc *Promotionem in genere*, sive sit idoneus, nec ne; quoad licitam verò, habilis solummodo ad officia, ad quæ adspirat. *Subjctum passivum* est scemina, itidem qualis illa sit, nihil interest, si absolute hanc *promotionem* inspiciamus; si verò ipsius honestatem, necessarium est, ut sit apta ad conjugium, & talis quidem, cum qua promovendus primariò fines matrimonii genuinos intendat. *Obiectum* constituunt officia, quæ affectantur
circa

circa quæ parum interest, an civilia, an militaria, an secularia, an Ecclesiastica sint. Sumitur namq; officiorum verbum, prout in cap. 1. §. 4. seqq. demonstravimus, hîc in latiori significato, ut designet quævis munera personalia, & officia, sive sint honorata, formaliter cû titulo & dignitatis gradu conjuncta, sive inhonorata, quæ dignitatis & honoris gradu carent. l. 14. pr. ff. de mun. & hon. sive præstantiora, sive viliora, de quibus vid. l. 18. §. 2. & subseqq. ff. eod. Munera autem realia, & patrimonialia, cum mixtis, ab hîc nostro discursu merito separamus cum non tam ambiantur, quàm publicâ potius autoritate, per l. 1. §. 3. l. 6. §. 4. l. 18. §. 8. 26. 27. ff. de mun. & hon. l. 2. C. de mun. patrim. atque hodie, vi Superioritatis territorialis, subditis imponantur. Vid. Rec. Imp. de anno 1512. §. Damit die Mässigung / 13. & Klock. de contrib. c. 4.

§. 16. Forma hujus promotionis, in genere considerata, consistit in nuptiis legitimis ac non prohibitis, sive sint primæ, sive secundæ, sive consecutionem officiorum præcedant, sive sequantur. In hîc enim essentia hujus promotionis consistit, ut per matrimonium peragatur, quod licitum & justum est, ad quod, non quidem simulatum, quippe quod nullum est, per l. 30. ff. de rit nupt. sed putativum quoque non incongruè referre possumus, ob l. 57. §. 1. ff. eod. Bona namque fides & error palam in facie Ecclesiæ matrimonium contrahentium efficit, ut pro valido habeatur. In specie verò, quoad licitam promotionem, pro formâ non solum connubium legitimum, sed alia plura requiruntur, ut puta *habilitas* promovendi ad officium, *liber utriusque contrahentis consensus*, non solum ratione matrimonii, sed etiam quoad desiderium vacantis officii; *ut promovendus nondum sit uxoratus*, aliisque adstrictus votis, aut cæteroquin *ad matrimonium parum aptus*, aliæve cautiones, quas declarationis gratia in anteced. §. 14. præmisimus. *Effectus* bujus promotionis iterum & in genere & in specie considerari potest. In genere equidem respectu promovendi, ut hoc modo officii admoveatur, & sibi suisque congruam alimentationem & sustentationem acquirat; respectu verò Patroni, ut ipsius filia, soror, neptis, cognata, aliaque persona, quam propterea matrimonio promovendo jungit, honestam nubendi conditionem & elocationem nanciscatur. In specie verò quoad promotionem licitam, quod legitimæ non contrarietur vocationi, adeoque efficiat, ut, qui sub hâc conditione promotionem acquirit, nuptias perinde ac aliam conditionem potestativam, honestamque adimplere teneatur, per l. 44. ff. de condit. & demonstr. nisi factô adversarii impediatur, per l. 161. de R. J. l. 23. de

cond. inst. l. 50. de contrah. emt. vend. Quoad illegitimam verò, quod hoc modo ambiens officia quandoque levius, quandoque gravius peccet, unde porrò fluit, quod ad implendum tale conjugium sæpius non obstringatur, pariterque ad officium, quod ambit, vel planè non admittatur, vel, si jam admissus fuerit, per remotionem iterum repellatur. Nullò siquidem modo Superior, qui officium contulit, per hanc promotionem adstringitur; cum & alioquin officialem, libero arbitrio constitutum, etiam sine causa dimittere possit, de quo in *Cap. seq.*

CAP. IV. & Ultimum

De

Impetrationis Officiorum, sive Promotionis per matrimonium Contrariis & Affinibus.

SUMMARIA.

§. 1. Contraria Promotionis per matrimonium ex hætenus traditis quasi in compendio sistuntur. §. 2. occasione ultimi agitur de remotione officialium. §. 3. ad Affinia promotionis nostræ non immeritò referuntur (1) Statuta & mores opificum, ut non recipiatur in collegium eorum, nisi qui duxerit filiam aut viduam opificis, ubi, & in §. 4. per distinctionem explicatur, quid de iis sentiendum. §. 5. (2) Dignitatis per matrimonium conservatio, itemque (3) cognatorum, sæpius ineptissimorum, ad officia & honores evectio.

§. 1. **C**ontraria quidem, quæ vel nostram Promotionem impediunt, vel inhonestam ac illicitam efficiunt, ex hætenus dictis passim constant. Ut tamen in compendio quasi sistantur, vel hoc solù, ad finem properando, indicabimus, quòd varia, eaq; sequentia sint. (1.) Quando promotio intenditur, tanquam finis matrimonii primarius, sepositis finibus iis, quos principaliter intendere Autor conjugii, ipse Deus præcepit, qui actus omninò est illicitus. *vid. Cap. 2.* (2) Quando quis inhabilis est ad munus, ad quod adspirat, de quo in *anteced.* passim. Quemadmodum enim matrimonium accidens saltem est promotionis ad dignitates, ita in conferendis iis omnia debent attendi requisita, quæ aliàs extra matrimonium quoque necessaria sunt, quæ inter potissimum locum obtinet habitas, sive idoneitas, ne sc. Reip. aut Ecclesiæ præfiantur, aut ob-

tru-

trudantur propter talia connubia homines indigni, & ex quibus, propter ignorantiam eorum, certissimum imminet damnum potius, quam emolumentum. (3.) Contrahatur non sine promotionis vis & coactio, per l. 116. de R. L. Utriusque enim contrahentis, non solum in ineundo conjugio, sed & promovendi in subeundo munere, consensus adesse debet liber, (quandoquidem juxta l. 69. de R. I. invito beneficium non datur) (4.) Illam impedit, si foemina vel vidua, quae pro consequenda successione demortui antecessoris in officio, duccenda est, sit provectioris aetatis, & non amplius ad matrimonium apta. Quapropter & consuetudo hoc intendens, etsi ceteris paribus laudabilis sit, & honesta, his accedentibus circumstantiis maxime redditur iniqua. (5.) Si contingat illa promotio, absque suffragiis illorum, quorum consensus necessarius est, v. g. Ecclesiae, &c. (6.) Si nimium extendatur, etiam ad illas foeminas, quarum gratia consuetudo introducta non est. §. 14. Cap. 3. (7.) Si intendatur, ut h. m. officia fiant hereditaria, vel reliqua hujus promotionis non observentur requisita, de quibus in anteced.

§. 2 Denique ultimo, si ob officia contrahentes matrimonium ad illa deinceps vel non admittantur, vel admissi removeantur. Quamvis enim plures non ignoti nominis Jcti statuunt, Superiori regulariter non licere officia, etiam ad beneplacitum concessa, pro lubitu revocare, ceu liquet extraditis. Boer. dec. 149. n. 11. qui n. 19. officia regia in regno Franciae adeo perpetua esse tradit, ut pro matrimonio in vita officiariorum habeantur, Menoch. lib. 1. de A. I. Q. 9. §. 5. n. 11. §. 9. 69. nec non conf. 1033. n. 24. Thom. Merckelb. ep. Klock. §. 1. conf. 32. n. 13. pluresque statuunt, officia non posse vacare, nisi morte, renunciatione, aut delicto, arg. c. 16. de R. J. in 6. His tamen non obstantibus verius est, quod, etiam nullam adjectam causam, adeoque ex nudam contrariam voluntate, officiales suos & ministros, salva ipsorum existimatione, simpliciter removeere possit Superior, qui eos constituit, licet hoc ex delicto, aliamque infamante causa facere nequeat. Vid. Græneß. de LL. abr. ad l. 3. C. quor. appell. non recip. n. 1. 2. Sande dec. Fris. l. f. tit. ult. def. ult. Myler. ab Ehrenbach in Hyparchol. c. 4. n. 6. Sicuti enim resignatio est liberi arbitrii a parte officialis, modo, si res non amplius sit integra, indemnitate ratio habeatur; Ita quoque, in constituente idem suadet inter alia natura mandati, in constitutione officiorum plerumque intervenientis, quod pro lubitu uterque contrahentium revocare potest, vid. l. 12. §. 16. ff. mandat. atq; Mant. de tac. §. ambig. consent. lib. 7. tit. 21. n. 4.

§. 3. Posteaquam jam thema nostrum pro viribus, ut opinamur, explicavimus, nihil amplius superesse videtur, quam ut de Affinibus paucis quoque solliciti simus, ad quae inter alia (1) pertinent Statuta & mores, ut non recipiatur in collegium opificum, nisi qui duxerit viduam aut filiam opificis. Nam ut sub eo, qui antiquitus fuit, civitatum Hanseaticarum flore, veteres magis magisque in id propensi fuerunt, ne illarum lucra quibusvis petentibus concederent, aut promiscue omnibus mercimonii opificiorumque licentiam permitterent, varia exceperunt statuta & mores, quibus collegii jurapetendi facultas fuit coarctata, ipsius vero commoda ad incolas ita derivata, ut alios excluderent; inter ea reperitur mos, ut non recipiantur in collegium opificum, nisi qui duxerint viduam vel filiam opificis, quam consuetudinem ita passim in Germaniam invaluisse videmus, ut multis in locis adhuc ejusdem vestigia inveniamus. Non inique ergo affinium loco disquiritur: An ejusmodi statuta & mores, das Einreden in das Handwerk/und Meisterrecht praecipientes, valeant nec ne? Mev. p. 3. dec. 38 bene per ductum rationis discernendum esse dicit: An Magistratus statuto vel privilegio, an saltem collegii arbitrio & consuetudine hoc praecipuum observetur. Ex statuto vel privilegio si servetur, merito usus ejus defenditur, verum tamen ut rationalis maneat, nec opifices hac observantiam ad impia & improba abutantur, quod fieret, si (1.) per hoc statutum recipiendum adigere velint, ut ducat per-

sonam

sonam, quæ justè recusatur, quod ætate, morbo, deformitate, aliisq; ad honestum vel concors matrimonium habilis non sit. (2.) si, cum plures adessent, quæ duci possent, electionem auferre, & nuptias ad certam personam restringere, itemque (3.) insignem artificem, sed jam uxoratum, aut ad matrimonium parum aptum, prætextu hujus privilegii arcere velint.

§. 4. Non ergò est Superiori aut Magistratui adempta potestas, illos mores, prætextu statuti aut privilegii invalescentes, ad sanum sensum, & dextrum usum redigere, ne hoc modò à collegiis aut opificiis removeantur, qui ex justâ causâ excludi nequeunt; quæ declaratio quàm maximè per clausulam adjici solitam, quâ emendatio, augmentum & imminutio reservatur, retenta censeatur, cum Magistratus esse debeat rotulorum & statutorum interpres, per *l. fin. C. de LL.* ne statuta & mores contra rationem recipiantur, *l. 2. C. quæ sit long. consv.* ibiq; *Bald.* Quæ causa quoque est, quod, si non auctoritate Magistratus, sed libero solùm Collegii arbitrio aut consuetudine, hæc observantia invaluerit, minus virium adversus Superiorum & Magistratum judicia & decreta obtinere possit. Etsi enim collegiorum sit quædam jurisdictio, atq; statuendi licentia in iis, quæ ad artem aut professionem pertinent, quæque usurpari possunt sine Magistratûs venia; Attamen ejusmodi placita non obligant alios, quàm collegiatos, seu in collegium receptos, qui, se associando collegio, ea approbant. Nec ultra quoque valent, quàm in iis, quæ ad promovenda mercimonia atque opificia expediunt, quorum favore atque usus gratia hæc licentia permittitur, non tamen per illa Magistratui aut Jurisdictioni publicæ obex poni potest. Quamvis igitur certo respectu improbandum haud sit statutum illud, ne aliam quàm ex opificii collegis quis ducat uxorem, idq; passim frequens existat; Invito tamen Magistratu in aliis, quàm in quibus confirmatum est, obtinere, aut efficere nequit, ut sub hoc prætextu artifex, alioquin non improbandus, excludatur. Poriores igitur erunt partes Magistratus & Superioris, liberum usum artium & opificiorum asserentis, hæc præcipue ætate, postquam causa hujus observantiæ mutata est. *Vid. Mev. cit. def. 38. n. 6. seqq. ibiq; alleg.*

§. 5. Porro (2) ad *Affinitas* pertinet, quando quis dignitatem, in quâ jam constitutus est, per matrimonium retinere studet, si, v. g. abdicationem aut exauctoritatem metuens, hoc agit, ut per matrimonium amicos atque suffragatores apud Principem acquirat. Denique (3) *Affine* quoddam hujus nostræ promotionis per nuptias est illud, quando personæ, quæ sanguine, cognatione, affinitate Magnatem aliquem, sive eum, qui ad clavum Reip. sedet, attingunt, intuitu hujus, ad dignitates & officia evehuntur. Cumque hoc in casu rarissimè habitas aut dignitas personæ promovendæ inspiciatur, sed ex sola cognatione judicetur, adeòq; excludantur, qui potiori jure & majori merito promoveri debuissent, proinde detestandus potius, quàm approbandus ille potestatis abusus, & perpetua ferè hæc seculorû nostrorû labe est, in quam Scriptores passim durioribus invehuntur verbis. Hinc quæ ap. *Tacit. loc. supr. in præm. cit. nim. lib. 1. Annal. c. 7.* de Tiberio habentur, quod mortuo vitrico, ac patre suo adoptivo, Augusto, maluerit per Reip. *Sota*, quàm per uxorium ambitum Imperatoris nominis potiri, in non postremam ipsius laudem vergunt. Contrà in maximum Pontificum Romanorum vituperium cedit, quod, conquerente *Alvar. Pelag.* Nepotulos, aliosque consanguineos clericos, nedum ad Prælaturas promoveant ditissimas & altissimas, sed etiam ad statum Cardinalatus, inscios sæpè & indignos, committantque eis judicare totum mundum, qui regere nesciunt semetipsos. Quapropter *Baptist. Platina in Vit. Joh. XVI.* postquam divina humanaq; omnia cognatis & affinibus suis cum elargitum fuisse, retulit, sequentia subjicit: *Quem certè errorem ita posteris tradidit, ut ad nostram quoque aetatem pervenerit. Quâ quidem consuetudine nihil certè dici perniciosius potest, cum non ob religionem & Dei cultum appetere Pontificatum nostri Sacerdotes videantur, sed ut fratrum, vel nepotum, vel familiarium ingluviem & avaritiam expleant.*

Hiscè, gratiis Deo peractis, sit

F I N I S.

Coll. diss. A. 69, Mus. Sc. 21